

Význam komunikace na sociálních sítích pro děti a mládež

Milan Stříteský

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Milan STRÍTESKÝ**
Osobní číslo: **H118293**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Význam komunikace na sociálních sítích pro děti a mládež**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metoda psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vznik a rozvoj sociálních sítí.
- pozitiva pro děti a mládež související s využíváním sociálních sítí.
- rizika a negativa související s využíváním sociálních sítí

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na zjištění: Významu sociálních sítí v každodenním životě dětí a mládeže.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- Kulhánková, H., Čapek, J., Fenomén Facebook, Kladno; BigOak, 2010.
- Dyson, E., Release 2.1 – Vize života v digitálním věku, Praha; Management Press, 2001.
- Grada Publishing, a.s., Kybernetická kriminalita, Praha; Copyright Grada Publishing, a.s., 2007
- Hulanová, L., Internetová kriminalita páchaná na dětech, Praha; Triton, 2012
- Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Renata Oralová

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, PhD.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o významu komunikace na sociálních sítích a je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na úlohu a význam moderních komunikačních technologií v životě dětí a mládeže. Zabývá se komunikačním procesem a vývojem komunikačních prostředků od historie až po současnost. Dále jsou přiblíženy pojmy komunikace, média, internet a sociální síť. Komunikaci realizované prostřednictvím sociálních sítí je věnována větší pozornost, především s důrazem na možné pozitivní či negativní vlivy na děti a mládež. V praktické části jsou zpracovány výsledky kvantitativního výzkumu provedeného formou dotazníku. Otázky jsou orientovány na zjištění významu sociálních sítí v životě dětí a mládeže.

Klíčová slova: komunikace, média, internet, sociální síť, děti, mládež.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with importance of communication on social network and is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part focuses on the role and importance of modern communication technologies in the lives of children and youth. It deals with the communication process and the development of means of communication, from history to the present. Furthermore, the terms are described as communication, media, internet and social networks. Communications implemented through the social networks is given more attention, especially with emphasis on the possible positive or negative effects on children and youth. In the practical part the results are presented of quantitative research conducted using a questionnaire. Questions are focused on the findings the importance of social networks in the lives of children and youth.

Keywords: communications, media, internet, social network, children, youth.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Renatě Oralové za odborné vedení bakalářské práce, za její vstřícnost, profesionalitu a celkový přístup při zpracování dané práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině za pomoc, podporu a především trpělivost při zpracování mé bakalářské práce.

Milan Stříteský

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ	11
1.1 MÉDIA.....	12
1.2 ZÁKLADNÍ FUNKCE MÉDIÍ.....	16
1.3 VLIV SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ NA DĚTI A MLÁDEŽ.	19
2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ	22
2.1 INTERNET	22
2.2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ.....	26
2.3 ZÁKLADNÍ DĚLENÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	28
3 PŘÍNOSY A RIZIKA SPOJENÁ S VYUŽÍVÁNÍM SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	33
3.1 PŘÍNOS SOCIÁLNÍCH SÍTÍ V ŽIVOTĚ MLADÉ GENERACE	33
3.2 RIZIKA SPOJENÁ S VYUŽÍVÁNÍM SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	36
3.3 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA VÝVOJ OSOBNOSTI.....	39
PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 VLASTNÍ VÝZKUM – DĚTI, MLÁDEŽ A SOCIÁLNÍ SÍTĚ	43
4.1 CÍL, METODA VÝZKUMU, STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	43
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	44
4.3 ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	44
4.4 ZÁVĚR PRAKTICKÉ ČÁSTI	58
ZÁVĚR	62
RESUMÉ	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	69
SEZNAM TABULEK	70
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolil „Význam komunikace na sociálních sítích pro děti a mládež.“ Jedním z hlavních důvodů, proč jsem se rozhodl k tomuto tématu je, že se denně setkávám s dětmi, kteří již jsou, nebo v budoucnu budou vystaveni možnému vlivu moderních komunikačních technologií. Chtěl bych získat a poskytnou ucelený přehled podrobnějších informací o tomto způsobu komunikace, které by mohli být pedagogům, rodičům popřípadě výchovným poradcům pomůckou pro úspěšnou výchovu dětí.

Děti a mládež v období dospívání prochází velice komplikovaným životním obdobím. Především vlivem technologického pokroku je poslední dobou jejich hlavním zájmem výpočetní technika a veškeré činnosti s ní spojené. I když se zájmy dětí v tomto životním období začínají obracet i směrem k druhému pohlaví, tak „veškerý“ kontakt probíhá pouze prostřednictvím výpočetní techniky. Na jednu stranu je to dobře, protože kontrola ze strany rodičů je o to jednodušší. Pouhým náhledem do osobního počítače během několika málo vteřin rodiče vědí, kde se jejich ratolest celé hodiny pohybuje. Na druhou stranu a to především z hlediska dospělého člověka zájmy jako fotbal, hokej, tanec a mnoho dalších činností, které byli charakteristické pro předchozí generace, jsou v určitém útlumu a zájem o tyto činnosti se snižuje. Děti se tímto způsobem připravují o kus svého dětství, jsou ochuzeny o celou řadu zážitků, ale i zkušeností na které by s odstupem času rády zavzpomínaly. Dospělý člověk aniž by si uvědomoval, nebo aniž by si chtěl připustit je také součástí tohoto pro dnešní dobu charakteristické koloběhu. Každé ráno po zapnutí televizoru, nebo radiového přijímače nás moderátor přímo nabádá k tomu, abychom poslali příspěvek na jejich adresu sociální sítě a tím se podíleli na tvorbě obsahu vysílání. Lidé jsou neustále pod mediálním tlakem a jsou doslova nuceni přijímat mnoho informací, které pro ně mnohdy nemají praktický žádný význam. Samozřejmě je velké množství dospělých lidí, kteří komunikují prostřednictvím sociálních sítí, e-mailových, nebo textových zpráv. Pro část uživatelů to může být pouze nutnost při plnění pracovních povinností, ale pro druhou skupinu je to pouze prostředek zábavy a způsob trávení volného času. Dospělý člověk by měl být dětem vzorem a měl by být schopen na základě získaných životních zkušeností rozeznat rizika, které tento novodobý komunikační trend představuje.

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnit problematiku komunikace prostřednictvím sociálních sítí a jejich možného vlivu na dospívající generaci. Dílčími cíly je zjištění,

z jakého důvodu jsou sociální sítě předmětem zájmu mladé generace a jakou měrou se mladá generace podřizuje tomuto novodobému trendu. Dalším dílčím cílem je poskytnout informace, které by mohli rodiče, učitelé základních škol, popřípadě výchovní poradci čerpat pro možné preventivní působení proti sociálně patologickému jednání aplikovaném prostřednictvím sociálních sítí.

Tato práce by měla čtenáři poskytnout potřebné informace pro získání orientace v novodobých komunikačních prostředcích a vztahu dospívající generace k těmto formám komunikace. Dále by práce měla čtenáře informovat v možných pozitivích a přínosech sociálních sítí v životě mladé generace, ale také zároveň upozornit na možná rizika, které sociální sítě představují. Ke zpracování bakalářské práce na toto téma byla použita dostupná odborná literatura a dostupné internetové zdroje. Dále byly využity výsledky kvantitativního výzkumu, který byl realizován formou dotazníku, jehož cílem bylo zjistit, zda a jakou měrou sociální sítě ovlivňují život mladé generace.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHRAKTERISTIKA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

Termín komunikace pochází z latinského slova „communicare“ jehož překlad znamená sdílet, radit se, mít podíl na něčem společném. Hlavním významem tohoto pojmu je potřeba člověka něco sdělit, přijmout, vzájemně si vyměňovat informace s ostatními lidmi.¹ Při každé komunikaci dochází k sociální interakci, kterou je reakce lidí na sebe navzájem. Komunikace je nezbytnou podmínkou života ve společnosti a stejně jako společnost prochází určitými vývojovými stádii. Vývoj mezilidské komunikace je spojen s neustálým objevováním nových způsobů přenosu informací.²

Z hlediska vývoje jednotlivce se jedná o proces, který v souvislosti s biologickým, psychickým a sociálním vývojem osobnosti prochází určitými vývojovými stádii, v nichž dochází k výrazným změnám. Mění se způsob vnímání, reagování a dochází k rozvoji komunikačních dovedností.

Mezilidská komunikace má dvě základní složky

- verbální,
- neverbální.

Vývojově starší jak z hlediska vývoje lidstva, tak z hlediska vývoje jednotlivce je neverbální komunikace. „*Neverbální komunikace je komunikace beze slov.*“³ Komunikace je zprostředkována pohybem těla, gesty, mimikou a zvukovými projevy. Hlavní nevýhodou oproti verbální komunikaci je obtížnější interpretovatelnost. Prostřednictvím neverbální komunikace člověk projevuje své aktuální duševní rozpoložení a pocity mnohem ryzeji a pravdivěji, než prostřednictvím verbální komunikace. Při verbální komunikaci jsme schopni své pocity potlačovat a kontrolovat obsah sdělení. Neverbální komunikace je v tomto směru mnohem obtížněji kontrolovatelná, takzvaná „řeč těla“ jako je například zdvižené obočí, nebo úsměv hovoří mnohdy za vše.⁴

Vývojově mladší je verbální komunikace, která může probíhat mluvenou, nebo psanou formou. Základem je jazyk a hlavním cílem verbální komunikace je zprostředkovat informaci a sdělit obsah informace. Verbální komunikaci tvoří mimo obsahu našeho sdělení také způsob sdělení. Mluvená řeč může probíhat tváří v tvář, nebo telefonicky.

¹ SÝKORA, Fr., Úvod do studia předmětu sociální komunikace. Brno: IMS. 2008, s.5

² MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, s.20

³ SÝKORA, Fr., Úvod do studia předmětu sociální komunikace. IMS Brno. 2008, s.17

⁴ VÍZDAL, Fr., Sociální psychologie I. Brno: IMS. 2010, s.102

Psaná řeč může být v klasické nebo elektronické podobě.⁵ Výhodou verbální komunikace je, že může být doplněna neverbální složkou. Mimika, nebo gesta dokonale doplňují a zdůrazňují význam přenášené informace. „Nevýhodou“ verbální komunikace je, že jsme schopni měnit obsah sdělení a upravovat jej dle vlastní potřeby. Mnoho lidí tohoto prostředku využívá k svému prospěchu a jejich klamavé výroky mohou poškodit jak jednotlivce, tak celou společnost.

V dějinách lidstva lze rozlišit vývoj mezilidské komunikace do třech základních období.

- Období řečové komunikace.
- Období dokumentové komunikace.
- Období elektronické komunikace.

Vlivem technologického rozvoje se nabízejí nové způsoby přenosu informací, které výrazně ovlivňují dosavadní a z historického pohledu základní způsoby komunikace. Výsledkem těchto změn je, že se lidská populace stále více izoluje od reálného světa. Tradiční způsoby komunikace, jako jsou řečová a dokumentová komunikace, budou ale vždy základem mezilidské a sociální komunikace.⁶

1.1 Média

Termín „médiu“ pochází z latinského slova „medium“ jehož překlad je střed, střední, nebo uprostřed. S tímto termínem se setkáváme v mnoha nesouvisejících oborech. Od sociálních, přírodovědných věd až po výpočetní techniku. Medium má charakter prostředníka a je považováno za technický prostředek či nástroj komunikace.⁷ Pod tímto termínem si lze představit cokoli, co na nás nějakým způsobem působí a ovlivňuje naše poznání. Mohou to být například tiskoviny, veřejný rozhlas, magnetofonová páska,

⁵ SÝKORA, Fr., Úvod do studia předmětu sociální komunikace. IMS Brno. 2008, s.12

⁶ CEJPEK, J., Informace, komunikace a myšlení. Praha: Karolinum, 1998, s.47

⁷ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.10

kompaktní disky, nebo televizor. O současné společnosti se říká, že je mediálně saturovaná, což znamená, že veřejně dostupná média se stala neodmyslitelnou součástí života a kultury společnosti. Podílejí se na každodenní organizaci života a poskytují lidem informace, které jim pomáhají k orientaci v moderní společnosti.⁸ Hlavní snahou moderní společnosti je, aby komunikační proces a přenos informací probíhal v určité společensky přijatelné úrovni, z tohoto důvodu vkládá lidstvo stále více nadějí do rozvoje mediálních prostředků. Média jsou schopny poskytnout informace o událostech a činech, které se odehráli na vzdálených jimi nedostupných místech. Nabízejí možnost vzájemné komunikace, aniž by lidé fyzicky sdíleli stejný prostor a poskytují poznatky o společnosti, čímž obohacují uživatele různé prožitky.⁹

Mezi nejčastěji využívané mediální prostředky patří bezesporu tisk, audiovizuální technika a internet. Tyto technologie nabízejí informace, o které je z nějakého důvodu zájem. Ačkoli se může zdát, že obsah sdělení je určen široké veřejnosti, nemusí to být vždy úplně pravda. Jsou vysílány pořady, jejichž zaměření je určeno pouze pro konkrétní skupinu, kterou mohou být děti, ženy, muži, sportovní příznivci, nebo i etnická menšina. Podstata a účel jejich využití spočívá nejen v aktuální potřebě, ale také v dovednostech a schopnostech uživatele.¹⁰ Média jsou nejen prostředkem komunikace, ale jsou také prostředkem vzdělávání, relaxace a zábavy. Výrazným způsobem média zasahují do ekonomické oblasti. Poskytují možnost zaměstnání, podporují průmyslový rozvoj a prostřednictvím reklamy zvyšují ekonomické zisky jednotlivých institucí.

Existuje celá řada vědeckých definic médií, ale nejvýstižněji lze média definovat jako *„Média jsou nejen komunikační kanály schopné transportovat systémy znaků. Jsou to také organizace, tedy účelné sociální a komplexní systémy, které mají velký vliv na všechny neodmyslitelné vrstvy společenského bytí. Jsou to institucionalizovaná zařízení, která hrají svou úlohu v uspořádání společnosti.“*¹¹

⁸ <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Zvof/545/MEDIA-JAKO-PREDMET-POZNANI.html/>, 2013-11-11 10:00

⁹ THOMPSON, J. B., Média a modernita. Praha: Karolinum, 2004, s.19

¹⁰ <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/542/MEDIALNI-STUDIA-A-PREDMET-JEJICH-ZAJMU.html/>, 2013-11-11 10:20

¹¹ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.11

Základní dělení médií

Média lze rozdělit podle čtyř základních kritérií:

1. Dělení podle technických kritérií: média dělíme podle toho kolik přijímač, nebo vysílač využívá technických prostředků.

- Primární, sekundární a terciální média

2. Dělení podle úlohy v komunikačním procesu:

- Přenosová a transportní média (řeč, telefon, rozhlas) a média sloužící k ukládání a fixování dat (rukopisy, obrazy, kompaktní disk).

3. Dělení podle stupně zveřejnění:

- Interpersonální komunikace, komunikace malé skupině, komunikace v organizaci a masová komunikace.

4. Dělení podle počtu použitých mediálních prvků:

- Monomédia, duální média a multimédia.¹²

Studium médií je předmětem zájmu řady odborníků, kteří zdůrazňují úlohu médií ve společnosti, ekonomice, politice a technice. Jedním z nejvýznamnějších a dodnes uznávaným odborníkem, jenž se touto problematikou zabýval, byl americký politolog Harold Lasswell, který je autorem tak zvané Lasswellovi formule. V tomto komunikačním modelu se pokusil vysvětlit účinky médií v souvislostech, ve kterých se médií nacházejí a jasně vymezit pozici médií v komunikačním procesu.¹³

¹² SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.12-15

¹³ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.19

„Kdo říká co, jakým kanálem, komu, s jakým účinkem?“¹⁴

Obrázek 1 Lasswellův komunikační model.¹⁵

„Nezáleží jen na tom, co sdělujeme, ale také na tom, jak to sdělujeme.“¹⁶

V současnosti se stále častěji objevuje termín „masová komunikace.“ Jejím charakteristickým rysem je, že obsah sdělení je vysílán z jednoho zdroje k velkému počtu adresátů.

Základními prostředky masové komunikace jsou periodický tisk, rozhlas a televizor. V současnosti, jsou ale tyto tradiční prostředky masové komunikace vytlačovány elektronickými médii, která jsou nyní považována za základních komunikačních prostředků.¹⁷

Elektronická média

V šedesátých letech dvacátého století Marshall McLuhan poprvé použil termín „nová média“. Tento termín se stal nejasným souhrnným názvem pro elektronická média. Ve druhé polovině dvacátého století byl vytvořen první mikroprocesorový osobní počítač, což bylo základem k rozšíření a prosazení se masových digitálních médií. Charakteristickým rysem elektronických médií je nesequenční přístup, prohlédávitelnost, hypertextovost, otevřenost a anonymita. V souvislosti s masivním nástupem internetu v 90. letech dvacátého století, se nová média stala součástí každodenního života, zasahující do společnosti ve všech rovinách od vzdělání, ekonomiku až po politiku. Jejich masivní

¹⁴ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.19

¹⁵ <http://communicationtheory.org/lasswells-model/>, 2013-10-29 9:32

¹⁶ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.19

¹⁷ <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/542/MEDIALNI-STUDIA-A-PREDMET-JEJICH-ZAJMU.html>, 2013-01-12 9:45

rozvoj spočívá ve vývoji výpočetních a úložných kapacit, zvyšujícímu se počtu síťového připojení a lehčí dostupnosti.

Dodnes není přesně stanovená definice elektronických médií. Obecně jsou, ale považována za média, která jsou založená na elektronické a digitální bázi, jsou interaktivní, podporují komunikaci a zpětnou vazbu.¹⁸ **Nástup elektronických médií představuje zlom v mezilidské komunikaci.**

Členění elektronických médií.

Existuje mnoho způsobů členění nových médií, ale nejčastěji jsou nová média dělena podle použité technologie. Tento způsob členění rozděluje média do pěti základních skupin.

- Internetové aplikace (internet, on-line hry, e-mail, chat, icq).
- Počítačové aplikace (multimédia, hry).
- Masmédiální aplikace (digitální TV a rádio).
- Mobilní aplikace (globální polohovací systém).
- Ostatní HW aplikace (CD/DVD ROM).¹⁹

1.2 Základní funkce médií

Média byla stvořena za jasným účelem a to je přenos informací. Aniž bychom si uvědomovali, zasahují do života společnosti v mnoha směrech a plní řadu dalších rozmanitých funkcí. Na základě toho, že jsou média využívána všemi věkovými kategoriemi a slouží k uspokojování individuálních potřeb jednotlivce, je funkce médií vnímána odlišnými způsoby. Na způsobu vnímání se podílí několik faktorů, jimiž je například věk, pohlaví, nebo intelekt jednotlivce. Odlišným způsobem pak vnímá funkci médií dítě, dospělý člověk, ekonomický odborník, nebo dělník. Médii lze připsat celou řadu funkcí, které mohou optimálně plnit.²⁰

¹⁸ PAVLÍČEK, A., Nová média a web 2.0. Praha: Oeconomica, 2007, s.9-13

¹⁹ PAVLÍČEK, A., Nová média a web 2.0. Praha: Oeconomica, 2007, s.30

²⁰ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.55

V odborných literaturách je uváděno nejčastěji pět základních funkcí médií.

- Informační funkce – média jsou zdrojem informací. Poskytují aktuální informace o událostech ve společnosti. Umožňují lidem nahlédnout do jiné kultury, aniž by opustili teplo domova. Podílejí se na zpřístupňování kultury a napomáhají našemu poznání. Tímto způsobem média usnadňují orientaci ve světě.
- Kulturní funkce – média nejsou pouze němými pozorovateli, ale naopak jsou aktivní součástí naší kultury. Obsah sdělení prezentovaný prostřednictvím médií, přímo odráží kulturu, v níž se nacházíme. Sdělení může například být sportovního, polického, nebo zábavného charakteru. Media mají schopnost formulovat nejrůznější projevy společnosti, které výrazně mohou změnit její kulturní vývoj. Dokonalým příkladem je rok 1989, kdy se média v tehdejší Československu výrazným způsobem podílela na politickém převratu, který ovlivnil kulturní myšlení naší společnosti.
- Sociální funkce – z individuálního hlediska se média výrazně podílejí na formování osobnosti, a to zejména u dětí a mladistvých. To jak se chováme a vystupujeme, nemáme zakódováno v genech, ale musíme se tomu naučit. Média nabízejí určité vzory chování, které přebíráme za své. Zasahují do výchovného a vzdělávacího procesu a podílejí se na socializaci jedince ve společnosti. Z globálního hlediska média přispívají udržování demokratického uspořádání světa a napomáhají k soudržnosti společnosti.
- Zábavná funkce – média jsou nepochybně největšími baviči současnosti. Jsou zdrojem zábavy a uspokojují potřebu odreagování a rozptýlení se. Vytvářejí ideální podmínky pro odpočinek a regeneraci sil. Pozitivně působí na jednotlivce po stránce fyzické i psychické. Tato funkce médií má, ale i negativní stránku. Zábava prostřednictvím médií je nenáročná a je nejjednodušším způsobem jak doslova „zabít“ volný čas. Tato funkce především otupuje představivost, určuje vkus a mění kulturní hodnoty.
- Politická funkce – média poskytují prostor, kde všichni političtí aktéři mohou představit své politické programy a cíle. Tím umožňují lidem pochopit základní souvislosti politického dění. Média pomáhají vytvořit určitý názor na politiku

a politické aktéry, který lze vyjádřit v demokratických volbách. Vybízejí svým působení populaci k aktivnímu politickému myšlení.²¹

Dalšími funkcemi, které média zastávají, jsou:

- Komunikační funkce.
- Hospodářská funkce.
- Reklamní funkce.²²

Mnozí teoretici zabývající se problematikou médií nespatřují funkci médií pouze v pozitivním světle. Upozorňují na možné negativní důsledky a sociální dopady. Americký ekonom a mediální analytik Edward Herman poukazuje na to, že média mají na společnost obrovský vliv a mohou být jistým způsobem vůči společnosti zneužitelná. Média jsou dokonalým prostředkem, který napomáhá ke zkreslování objektivní reality. Často jsou tak spojována s propagandou.²³ Jejich negativní vlastností také je, že umějí vyjmout řečnický obrat z kontextu, formulovat jej ve prospěch vlastního zájmu, nebo vyššího například politického zájmu a působit pozitivně či negativně na veřejné mínění. „*Veřejné mínění je zpravidla chápáno nikoli jako mínění většiny, ale jako soubor názorů které aktivně působí ve veřejné sféře a vnímá média jako součást kulturního systému.*“²⁴ Je jisté, že média zasahují do fungování společnosti na globální úrovni a její fungování v pozitivním či negativním smyslu razantním způsobem ovlivňují.

²¹ POSPÍŠIL, J., PROCHÁZKOVÁ, D., Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer média s.r.o., 2009, s.33-36

²² MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, s.40

²³ PAVLÍČEK, A., Nová média a web 2.0. Praha: Oeconomica, 2007, s.52

²⁴ MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, s.41

1.3 Vliv sdělovacích prostředků na děti a mládež.

Vědecko-technologický rozvoj mediálních prostředků je charakteristickým rysem moderní společnosti, který zásadním způsobem zasahuje do života všech generací. Nejvíce a nejsnadněji ovlivnitelnou skupinou jsou děti a dospívající generace. Ačkoli se může zdát, že dospělý člověk má dokonalý přehled o vývoji nových technologií, opak je pravdou. Zájmy starší generace se ve většině případů upínají jiným směrem a technologický pokrok pro ně není nikterak důležitý. Oproti dospělým děti tyto změny vnímají rychleji a intenzivněji. Na první pohled se může zdát, že děti se v tomto obtížném prostředí neumějí orientovat, ale děti se oproti dospělému adaptují mnohem rychleji a jejich schopnosti a dovednosti v tomto směru často převyšují schopnosti dospělého člověka. Nelze říci, že v historii tomu bylo jinak. Například před patnácti lety, kdy vlastnictví mobilního telefonu bylo „nadstandard“ a internet v České Republice byl v počátečních stádiích vývoje, nebyl zcela jistě na obyvatelstvo vyvíjen mediální tlak jako v současnosti. Výpočetní technika, televizor, nebo například zmiňovaný mobilní telefon byli sice součástí života, ale téměř vždy byly tyto prostředky až na druhém místě. Lidé se častěji stýkali, provozovali více zájmových aktivit, ke kterým tímto způsobem vedli své děti a rozvíjeli mezi nimi tak zvanou zdravou rivalitu. Náhled na problematiku využívání moderních komunikačních technologií ve volném čase se v mnoha směrech rozchází. Pokud budeme hovořit pouze o schopnostech a dovednostech, které jsou u dětí v souvislosti ovládnutí mediálních prostředků rozvíjeny, vše je v absolutním pořádku. V současné době je znalost této problematiky nezbytností. Pokud se ale zamyslíme, jakým způsobem mediální prostředky ovlivňují kvalitu života, nejsou mediální prostředky spatřovány v dokonalém světle.²⁵

Televizní přijímač, radiový přijímač, počítač, mobilní telefon a nově i tablet se staly členy rodiny, bez nichž si je těžké představit život. Podle statistický údajů televizor a radiový přijímač vlastní každá domácnost a více jak pětina domácností vlastní několik přijímačů. Téměř pětina dětí má televizor ve svém pokoji a neomezeně mohou služby televizoru využívat. Děti jsou schopny denně sledování televizoru věnovat celé hodiny. Čas strávený tímto způsobem pak chybí k rozvoji důležitých životních dovedností, jako jsou představitivost, inteligence a v neposlední řadě získání zkušeností v reálném životě. Rodiče si mohou myslet, že televizor je ideálním místem, kde děti mohou získat

²⁵ <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/579/rodicum/deti-a-vliv-medii/>, 2014-02-20 10:30

obrovské množství informací a sledování vzdělávacích programů, které poskytují informace zábavným a vtipným způsobem je pro rozvoj jejich intelektu prospěšné. Problémem však je, že televizor patří mezi pasivní média, což znamená, že nevyžaduje od uživatelů aktivitu. Stačí pouze televizor zapnout a bez myšlenkovitě sledovat nabízené programy. Nelze popřít, že v určitém směru sledování televizoru může být přínosem, ale zároveň je nutno dodat, že u dětí se formuje pod záminkou vzdělávání prostřednictvím televizní obrazovky zlozvyk nadměrného sledování televizoru.²⁶ Z těchto důvodů je důležité, aby rodiče věnovali dětem více svého volného času, nebo popřípadě „vytipovali“ vhodné programy, které budou pro děti v jistém směru přínosem. Rodiče by měli mít na paměti, že: **„Televizor dítě neobejme, nevysvětlí mu to, čemu nerozumí, a nebude je držet za ruku, když se bude bát.“**²⁷ Není to, ale pouze televizor, který působí na myšlení dětí a mládeže. Novodobými fenomény, k nimž se upíná zrak mladé generace, jsou produkty nabízející připojení internetu. Dlouhodobě se na vrcholu zájmu v tomto směru drží domácí počítač a u movitějších rodin přenosný počítač, neboli notebook. Velice moderní záležitostí, která v krátkém časovém horizontu ovlivnila většinu mladé generace, je tablet. Jedná se o kapesní počítač s dotykovým displejem, který reaguje na pohyb prstů po obrazovce. Tablet je aktivním médiem, jehož použití je podmíněno aktivitou uživatele. Tablet je veřejností vnímán jako pomůcka, která by v budoucnu mohla být v mnoha směrech přínosem. Několik málo středních a základních škol dokonce uvažuje o zakoupení těchto produktů a jejich následné využívání během vyučování. Ovšem většina dětí si pod vyslovením tohoto pojmu představí pouze produkt, který slouží k připojení k internetu a hraní her. O dalších možnostech využití ani nepřemýšlejí. Vlastnictví mobilního telefonu je mladou generací považováno za samozřejmost. Bohužel se vlastnictví těchto produktů doslova zvrhlo v soutěž o to kdo vlastní lepší, kvalitnější a dražší produkt. Souhra těchto faktorů určuje postavení jedince ve společnosti, v níž může obstát pouze „nejsilnější a nejmovitější“. V tomto směru umějí děti být velmi agresivní, netolerantní a velmi často si neuvědomují, že svým jednáním mohou ublížit jiným lidem.

Děti díky nízkému věku a nedostatku životních zkušeností jsou velmi snadno ovlivnitelné. Elektronická média jako je počítač, televizor, tablet či mobilní telefon jsou v tomto směru dokonalá, jejich negativní působení je zpravidla zahrnuto ve dvou sférách. V první řadě jsou to viditelné a zřejmé obsahové vlivy, obsažené v televizním,

²⁶ <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/579/rodicum/deti-a-vliv-medii/>, 2014-02-20 11:00

²⁷ <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/579/rodicum/deti-a-vliv-medii/>, 2014-02-20 11:20

nebo internetovém vysílání, jako je násilí, sex a vulgárnost. Druhou oblastí je záměrné ovlivňování především reklamním působením.²⁸ **Nadměrné využívání mediální prostředků v mnoha případech vede k rozvoji psychických, sociálních ale i zdravotních problémů, které výrazným způsobem ovlivňují kvalitu života.** Z těchto důvodů je nutností věnovat této problematice dostatečnou pozornost a přijímat určitá preventivní opatření, která by vedla k minimalizaci těchto negativních jevů.

²⁸ <http://blisty.cz/art/15104.html>, 2014-02-25 16:00

2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

V současnosti je internet považován za nejmodernější komunikační nástroj disponující obrovským množstvím informací, které lze využít v soukromém i pracovním životě. Internet a sociální sítě se staly neodmyslitelnou součástí života mnoha lidí, pro které představuje tento fenomén prostředek zábavy, relaxace, obchodu a vzdělání.

2.1 Internet

Internet je neskutečně mocné médium nabízející neomezené možnosti v mnoha směrech. Je komplexním celosvětovým systémem, v němž jsou navzájem propojeny počítačové sítě a jednotlivé počítače, které mezi sebou mohou vzájemně komunikovat. Vzájemná komunikace využívá základní prvky komunikace, jako jsou: řeč, text, obraz, tón a video.²⁹

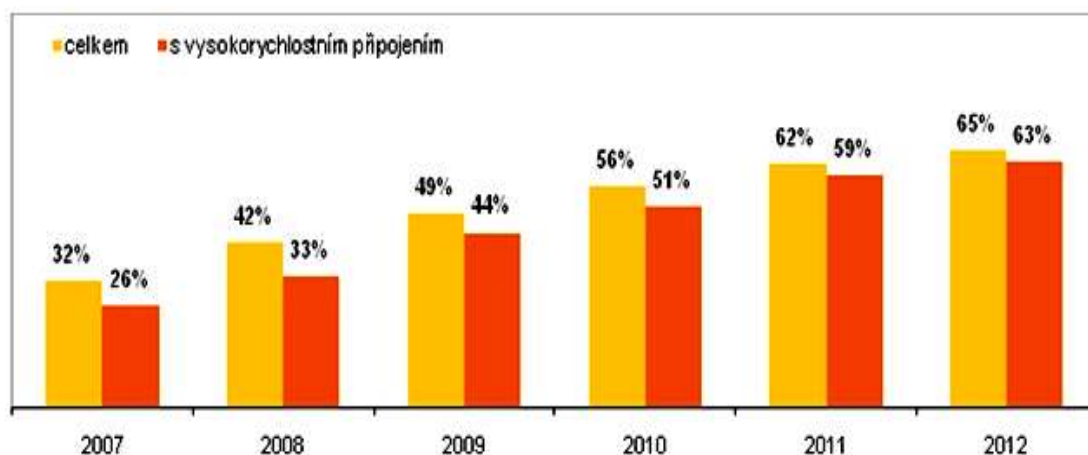
Internet, jehož podobu dnes známe a je naším přítelem a pomocníkem se zrodil v 90. letech minulého století. Vznik a jeho historie je však mnohem složitější. Internet vznikl v roce 1958 v USA a od té doby zaznamenal mnoho podstatných změn. Vytvoření internetu bylo reakcí na vědecké úspěchy Sovětského svazu a neustálou hrozbou atomové války. Cílem Spojených Států Amerických bylo vytvoření vojenské sítě bez zranitelného centrálního uzlu, která by zajišťovala bezdrátovou komunikaci a v případě ohrožení fungovala jako prostředek k šíření informací a to i v případě atomového útoku. Z tohoto důvodu ARPA (Advanced Research Projects Agency) pod záštitou oddělení ministerstva obrany USA vyvinulo způsob skupinového přenosu dat. V roce 1969 byl zprovozněn systém ARPANET, který splňoval všechny tyto parametry. Tento systém byl spuštěn mezi čtyřmi institucemi, jejichž počítačové systémy byly vzájemně propojeny. Po úspěšném testování, se na systém ARPANET připojilo o tři roky později padesát vojenských a vědeckých institucí. V roce 1983 se k ARPANETU připojili další sítě, mezi nimiž byli Usenet, Bitnet a EUnet. Z důvodu zvyšujícího se počtu připojení byla v roce 1986 tato síť rozdělena na veřejnosti nepřístupnou vojenskou síť MILNET a veřejnou síť jejíž název byl zachován. V roce 1987 vniká pojem „Internet“, který měl být souhrnným názvem pro tak zvanou „síť sítí“. Dalším mezníkem ve vývoji internetu bylo v roce 1990 vytvoření tak zvaného World Wide Web (www). Cílem bylo poskytnout dokumenty s grafickými

²⁹ <http://educ.tym.cz/internet/>, 2013-11-20 6:10

funkcemi. Na základě tohoto nového způsobu přenosu informací, který umožňoval prohlížení webových stránek z jakéhokoli místa na světě, se internet začal využívat ke komerčním účelům.³⁰

Historie bezdrátového internetu v České republice se datuje od roku 1995. V tomto období skončil monopol společnosti Eurotel, který se vztahoval na všechny přenosy dat na našem území. Pád toho monopolu umožnil nástup dalších komerčních poskytovatelů služeb internetu a tím byl zahájen masivní rozmach tohoto fenoménu v České republice.³¹

Nyní se může zdát, že po tak výrazných technologických změnách, které vývoj internetu v minulosti zaznamenal, už neexistuje mnoho možností dalšího rozvoje. Rozvoj internetu se ale samozřejmě nezastavil a vznikají stále nové způsoby jeho využití. **V současné době je internet považován za nepostradatelný nástroj, který zasahuje do společnosti v mnoha směrech.** Poskytuje obrovské množství informací sloužících nejen k osobní potřebě, ale stal se také prostředkem obchodu, reklamy a v neposlední řadě také prostředkem komunikace. Využitelnost služeb internetu má neustále vzrůstající tendenci a to nejen v obchodním, ale také rodinném směru. Počet připojených domácností se každoročně zvyšuje, což je známkou, že internet se v moderní společnosti stal běžnou součástí života velké většiny obyvatelstva plnící různé funkce.

Obrázek 2 České domácnosti s připojením k internetu (% domácností z celkového počtu).³²

³⁰ SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, s.237

³¹ <http://www.imip.cz/historie-internetu-v-cr/>, 2013-11-20 6:45

³² <http://www.ezdrav.cz/vyuzivani-ict-technologie-v-domacnostech-a-mezi-jednotlivci/>, 2013-11-20 8:00

Základní funkce Internetu

Internet oproti klasickým médiím disponuje interaktivními prvky, které umožňují propojení obrazu, zvuku, ale především se nabízí možnost vložení komentáře k události, která byla zveřejněna. Funkce Internetu jsou mnohem rozmanitější a obsáhlejší než u klasických médií. Funkce internetu lze roztrždit do čtyř základních kategorií, které plní následující funkce.

- Informační funkce – internet je zdrojem informací. Výhodou této funkce je, že internet poskytuje stejné informace jako klasická média s tím rozdílem, že informace jsou zveřejňovány v elektronické podobě, ale především disponuje větší mírou aktuálnosti. Informace na internetu mají trvalý charakter a jsou aktuální, kdežto klasického média postrádají trvalost záznamu. Z čehož vyplývá, že po odvysílání obsah informace již není k dispozici. Prostřednictvím internetu se vše děje v reálném čase, nebo se nabízí možnost opětovného zhlédnutí.
- Zábavné funkce – internet nabízí oproti klasickým médiím nové způsoby zábavy, které převažují nad ostatními druhy zábavy. Jsou to například, on-line hry a virtuální světy. Dalším způsobem zábavy, který nám internet nabízí, je tak zvané surfování nebo browning, jedná se o prohlížení desítek až stovek webových stránek bez konkrétního cíle. Tato činnost se stala s největší pravděpodobností nejvíce využívanou službou v oblasti internetu.
- Komerční funkce – mimo reklamních účelů, ke kterým je internet využíván se stal internet také prostředkem elektronického nákupu a prodeje. Například: Aukro, Kasa, Bazoš, Mall a mnoho dalších serverů umožňují prodávat či nakupovat zboží, aniž by uživatel potřeboval nějaký prostor, nebo dopravní prostředek. Nabídka těchto služeb patří zcela jistě mezi nejvíce vyhledávané oblasti na internetu.
- Dálkově provozované služby – tyto služby internetu zejména představují internetové formy komunikace, jako jsou: E-mail, Instant messaging, chat, ale také elektronické bankovníctví a elektronické služby úřadů. Dálkově provozované služby jsou neustále na vzestupu a jsou pro občanský a podnikatelský záměr zajímavé.³³

³³ MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, s.165

Internet samozřejmě jako klasická média disponuje různými možnostmi využití. Internet představuje ovšem také určité hrozby a rizika, o kterých je nutné vědět a správně na ně reagovat. V porovnání internetu s reálným světem není výrazně více či méně nebezpečný. Zatímco bylo běžné upozorňovat děti, ať se na ulici nebaví s cizími lidmi, dnes se to stává ojediněle. Rodiče spíše upozorňují děti, aby „nechatovali“ na internetu s cizími lidmi a neodkrývali tak své soukromí. Velká většina dětí si je těchto rizik vědoma, ale podceňují je a díky svému nízkému věku jsou navíc zbrklí a neopatrní.³⁴ V tomto směru bývají služby Internetu velmi často zneužívány. Internet nemá přesně definovaného pozorovatele, což znamená, že obsah může shlížet a tvořit každý a jeho identifikace je velice obtížná. Z hlediska obsahu internetových stránek lze rozlišovat:

- Ilegální obsah webových stránek – jsou společensky neakceptovatelné za každých podmínek a jsou považovány za trestný čin. Jsou jimi například: organizování a šíření terorismu, pedofilie, rasismus, obchod s bílým masem, šíření drog, podvody, porušování autorských práv a mnoho dalších sociálně patologických jevů.
- Škodlivé obsahy – jsou společensky neakceptovatelné za jistých podmínek, nejedná se o trestné činy, ale o obsah, který může být vůči společnosti, nebo jednotlivci zneužit. Jsou jimi například: nevyžádaná reklama, špionáž, porušování soukromí, hackerství.³⁵

Dalším sociálně patologickým jevem, který se v souvislosti s využíváním internetu objevuje je tak zvaná „závislost na internetu“. Závislost na internetu je považována za nemoc, kterou lze obecně definovat jako nadměrné využívání služeb internetu postihující psychickou i sociální stránku jednotlivce. Hlavní rysem závislosti je potřeba neustálého kontaktu a neustálého přítoku informací. Nejnávykovějšími aplikacemi jsou ty, které umožňují oboustrannou komunikaci.³⁶

³⁴ ECKERTO VÁ, L., DOČEKAL, D., Bezpečnost dětí na internetu. Praha: Albatros Média a.s., 2013, s.24

³⁵ MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, s.174-178

³⁶ <http://poradna.adiktologie.cz/article/zavislost-na-internetu/>, 2013-11-20 8:10

2.2 Sociální síť

Pod vyslovení pojmu „sociální síť“ si většina lidí představí Facebook, MySpace, nebo Twitter, ve skutečnosti, ale pojem sociální síť představuje několik významů. Původně tento termín pochází ze sociologie a poprvé byl použit v roce 1954 J.A.Barnesem, v souvislosti s popisem sociálních struktur.³⁷ Sociální struktura je tvořena souborem sociálních aktérů, jako jsou lidé, nebo organizace, které jsou spojeny určitou vazbou. Sociální struktury tedy jsou považovány za vzájemně propojené skupiny lidí, které slučuje nějaký společný zájem, přátelství, rodinná, náboženská, rasová, nebo sexuální příslušnost. Předmětem společného zájmu mohou být také pouhé společenské prožitky. Lidé v těchto skupinách na sebe vzájemně působí, čímž dochází k ovlivňování a k obohacování celé skupiny. Každý člověk se rodí do určité sociální skupiny, jejímž členem je po celý život. Příslušnost ke konkrétní skupině se promítá v oblasti chování, vystupování, ale i myšlení.

„Sociologie definuje sociální síť jako propojenou skupinu lidí, kteří se navzájem ovlivňují, přičemž mohou, ale nemusí být příbuzní. Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných více pragmatických důvodů, jako je například ekonomický, politický či kulturní zájem.“³⁸

Termín sociální síť byl využíván již před samotným vznikem internetu. Z historického hlediska internetu, byla první sociální síť tvořena skupinou lidí, kteří využívali e-mailovou komunikaci. První, kdo tento způsob komunikace použil, byli v roce 1971 američtí vojáci v síti Arpanet. Dalším významným krokem pro vývoj internetu a sociálních sítí, jehož autorem byl finský student Jarko Ojkarinnem bylo objevení IRC (Internet Relay Chat – chat přes internet), který představoval systém pro komunikaci v reálném čase. První sociální síť Classmates.com, která již z části splňovala současné charakteristiky sociálních sítí, byla vytvořena v roce 1995 Rendy Conradem. Hlavním cílem této sociální sítě bylo pomoci hledat a udržovat vztahy mezi studenty a spolužáky.³⁹

Na internetu lze považovat sociální síť za druh online služby poskytující společenský prostor, který umožňuje uživatelům založení vlastního profilu a možnost komunikace s ostatními uživateli. Členy každé sociální sítě spojuje společný zájem, jehož předmětem

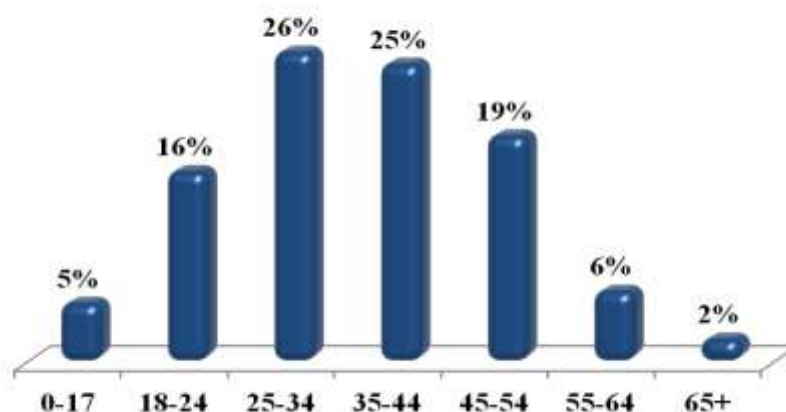
³⁷ POSPÍŠIL, J., PROCHÁZKOVÁ, D., Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer média s.r.o., 2009, s.82

³⁸ PAVLÍČEK, A., Nová média a web 2.0. Praha: Oeconomica, 2007, s.94-95

³⁹ POSPÍŠIL, J., PROCHÁZKOVÁ, D., Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer média s.r.o., 2009, s.82

je například přátelství, obchodní záležitosti nebo i pouhá zvědavost. Základem sociálních sítí je sdílení informací mezi přáteli, respektive jejich uživateli.

Současné sociální sítě jsou charakteristické dvěma základními prvky. Prvním prvkem je komunikace mezi uživateli a druhým prvkem je sdílení informací.⁴⁰ Nástup internetu a současných sociálních sítí zcela jistě v mnoha směrech mění naši společnost. Otázkou je, zda je to vždy správným směrem? Před dvaceti lety, kdy vlastnictví internetu bylo pouze výhradou elity a většina lidí neměla o internetu a sociálních sítích ani tušení se vše dělo reálným způsobem. Děti se více navštěvovaly a provozovaly ve větší míře zájmové aktivity. Dnes, kdy se nabízejí nesčetné možnosti využití volného času, se zájem o tyto aktivity rapidním způsobem snižuje a děti se mnohem častěji uchylují ke komunikaci a uspokojování svých potřeb prostřednictvím sociálních sítí. Vše se tedy děje virtuálním způsobem. Můžeme konstatovat, že sociální sítě jsou tak rozsáhlým fenoménem, že je lze chápat jako specifickou součást životního stylu, které svojí schopností dokážou naplnit komunikační, sociální, emoční a poznávací potřeby jejich uživatelů. Jednou z nejvíce zasažených skupin obyvatelstva je nastupující mladá generace, která s internetem vyrůstá a vnímá založení profilu na sociální síti jako nezbytný prvek jejich života. Ten kdo se ovšem neúčastní tohoto novodobého trendu, prakticky jako by „neexistoval“.

Obrázek 3 Věková struktura uživatelů sociálních sítí.⁴¹

⁴⁰ ZOUNEK, J., SUDICKÝ, P., Učení (se) s online technologiemi. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s.106-107

⁴¹ <http://www.vyzkumy.cz/clanky/459-demografie-v-socialnich-sitich-2012>, 2013-11-24 15:28

2.3 Základní dělení sociálních sítí

Sociální sítě lze rozdělit následujícím způsobem:

- Profilově založené sociální sítě – jejich funkce je založena a organizována kolem uživatelského profilu. Například: Facebook, MySpace, Lidé a Spolužáci.
- Obsahově založené sociální sítě – hlavním centrem pozornosti je nabízený obsah. Profil uživatele není podstatným prvkem. Hlavní oblastí jejich zaměření je sdílení videa, hudby a různých dokumentů. Například: YouTube.com, Stream.cz a Last.fm.
- Sociální sítě typu „White-label“ – tyto sítě poskytují uživateli možnost vytvoření vlastní sociální sítě. Například: Ningh a PeopleAggregator.
- Virtuální sociální sítě – tyto sítě se zaměřují na vytváření online virtuálního prostředí. Například: Sekond Life a World of Warcraft.
- Micro-blogovací sociální sítě – svými funkcemi umožňují uživateli publikovat krátké zprávy. Například: Twitter, Icq a Jaiku.⁴²

Obrázek 4 Nejoblíbenější sociální sítě.⁴³

⁴² <http://kasv2013-cz.webnode.cz/socialni-site/druhy-socialnich-siti/>, 2013-11-24 11:22

⁴³ <http://www.int-cz.com/nase-sluzby/socialni-site/profilny-v-socialnich-sitich/>, 2013-11-24 15:14

Sociální sítě lze také rozdělit z hlediska jejich účelu.

- Osobní sociální sítě – tyto sítě jsou určeny pro sdílení osobních informací a obsahů. Nemají konkrétní cíl a uživatelem může být prakticky každý, kdo splní podmínky registrace.
- Profesní sociální sítě – profesní sociální sítě nejsou jednotné, každá z nich se zaměřuje na specifickou oblast, pro jejíž účely byla přímo vytvořena. Jejich hlavním rysem je, že mají přesně určený cíl.⁴⁴

Zahraniční sociální sítě

Na celém světě existuje celá řada sociálních sítí. Mnoho z nich ovšem nefunguje na globální úrovni, ale jsou pouze provozovány v rámci jedné země. Mezi nejznámějšími a nejvíce navštěvovanými zahraničními sociálními sítěmi, jimiž se budeme podrobněji zabývat, jsou Facebook a Twitter.

- **Facebook.com**

Facebook je jednoznačně nejznámější, nejvlivnější a nejoblíbenější sociální sítí u nás i ve světě. Byl založen Mackem Zuckerbergem při studiu na Harvardské univerzitě. Původně měla tato síť sloužit pouze pro účely studentů Harvardu a jiných univerzit, ale v roce 2006 byl přístup otevřen veřejnosti. Oblíbenost získala tato síť díky snadné registraci a široké oblasti svého zaměření. Facebook funguje na základě přátelství, to na rozdíl od Twitteru lze navázat pouze symetricky to znamená, že jestliže přátelství nepotvrdí jedna nebo druhá strana, nebude nikdy navázáno.⁴⁵ Pro zaregistrované členy Facebook představuje nejjednodušší spojení se světem. Prostřednictvím této sociální sítě lze komunikovat, přidávat si přátele do svého profilu, diskutovat na fórech, sdílet videa, fotografie, které lze zpětně hodnotit, nebo hrát online hry.⁴⁶ Hlavním mottem Facebooku je: „Facebook vám pomáhá spojit se s lidmi ve vašem životě a sdílet s nimi své zážitky.“⁴⁷

⁴⁴ <http://wiki.aktualne.centrum.cz/datarama/socialni-site/>, 2013-11-24 14:28

⁴⁵ DĚDIČEK, D., Facebook jednoduše. Brno: Computer Press a.s., 2013, s.36

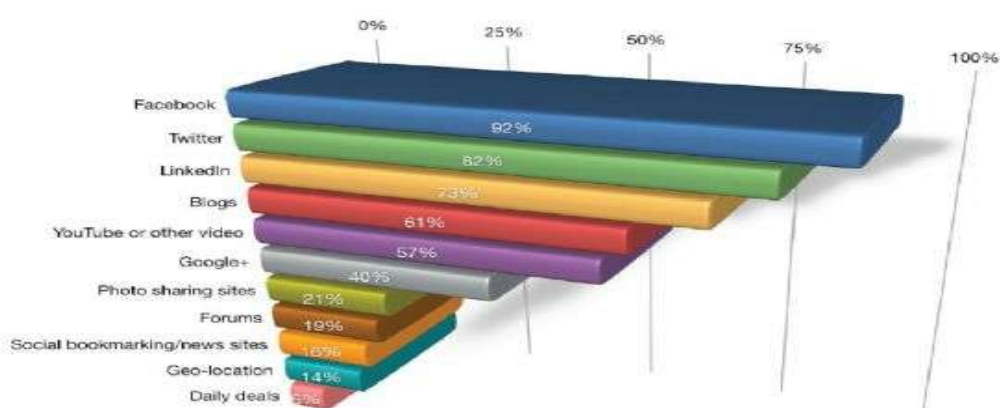
⁴⁶ POSPÍŠIL, J., PROCHÁZKOVÁ, D., Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer média s.r.o., 2009, s.83

⁴⁷ <https://cs-cz.facebook.com/>, 2013-11-25 15:00

Ačkoli registraci lze provést až po dovršení třinácti let je běžné, že na Facebooku jsou děti navštěvující pátou třídu základní školy. V šesté a sedmé třídě už je to spíše výjimkou, aby dítě založený účet nemělo. Facebook se doslova stal fenoménem dnešní doby. „Místem, kde s jistotou najdete děti a mládež, je Facebook.“⁴⁸

- **Twitter.com**

Jednou z dalších nejvíce používaných sociálních sítí na světě je Twitter. Tato sociální síť byla založena v roce 2006 Jackem Dorseyem. Jedná se o mikrobloginovací síť, která zaměřená převážně na sdílení krátkých zpráv tak zvaných „tweetů“, což je zpráva s maximálně 140 znaky. O Twitteru se velmi často mluví jako o sms internetu. Díky tomu, že sms služba internetu je oproti zaslání běžné sms zdarma, získal Twitter svoji popularitu. Rozdílem mezi běžným posláním sms a tweetem je, že komunikace na této síti probíhá převážně veřejně. Hlavním motem Twitteru je: „Spojte se s lidmi, ať jste kdekoli, kdykoli budete chtít.“⁴⁹ Z důvodu snahy udržet krok s konkurenčními sítěmi Twitter začal nabízet i nové možnosti. Prostřednictvím Twitteru lze číst zpravodajství, komunikovat s přáteli, sledovat celebrity a také kontrolovat co o nás píše ostatní. Twitter je tedy tím, čím si ho sami uděláte. Díky své interaktivní schopnosti se neustále zvyšuje obliba této sociální sítě.⁵⁰

Obrázek 5 Nejnavštěvovanější zahraniční sociální sítě v roce 2012.⁵¹

⁴⁸ ECKERTO VÁ, L., DOČEKAL, D., Bezpečnost dětí na internetu. Praha: Albatros Média a.s., 2013, s.28

⁴⁹ <https://about.twitter.com/products>, 2013-11-26 8:00

⁵⁰ <http://www.zdrojak.cz/redakce/jak-zacit-pouzivat-twitter/>, 2013-11-26 8:30

⁵¹ <http://www.uniweb.cz/marketing/clanky/studie-vyuzivani-socialnich-siti/>, 2013-11-26 9:45

České sociální sítě

Zahraniční sociální sítě jako Facebook, Twitter a Gogole+ jsou sice v popředí zájmu veřejnosti, ale to neznamená, že jsou jediné, které stojí za pozornost. Ačkoli, Facebook porazil v roce 2009 všechny české sociální sítě a od té doby české sítě ztrácejí uživatele, vznikají v českých podmínkách nové sociální sítě a původní sítě byť v menší míře stále fungují. Nejvíce navštěvovanými sociálními sítěmi v České republice, kterým se budeme podrobněji věnovat, jsou Spolužáci.cz a Lidé.cz.⁵²

- **Lidé.cz**

Nejnavštěvovanějším internetovou českou sociální sítí je server Lidé.cz . Tuto sociální síť provozuje společnost Seznam.cz , která provozovatelem mnoha dalších sesterských projektů jako jsou například: Firmy.cz, Horoskopy.cz, Hry.cz, Spolužáci.cz. Hlavní podmínkou úspěšné registrace je založení e-mailu. Tato sociální síť má stejně jako nejnámější světové sociální sítě velice rozsáhlou oblast zaměření a je rozdělena do několika kategorií: seznamka, profily, chat, videa, spolužáci a diskuze. Svými funkcemi se vyrovnává světovým sociálním sítím a dokáže uspokojit i toho nejnáročnějšího uživatele. Uživatelé, jsou zastoupeny všemi generacemi, ale nejsilnější zastoupení mají uživatelé ve věku 15 až 44 let. Struktura uživatelů dle pohlaví je téměř vyvážená 49 procent uživatelů tvoří ženy a 51 procent muži. Ačkoli se může zdát, že tento server je ve stínu světových sociálních sítí, patří stále k nejvíce vyhledávaným portálům v České republice.⁵³

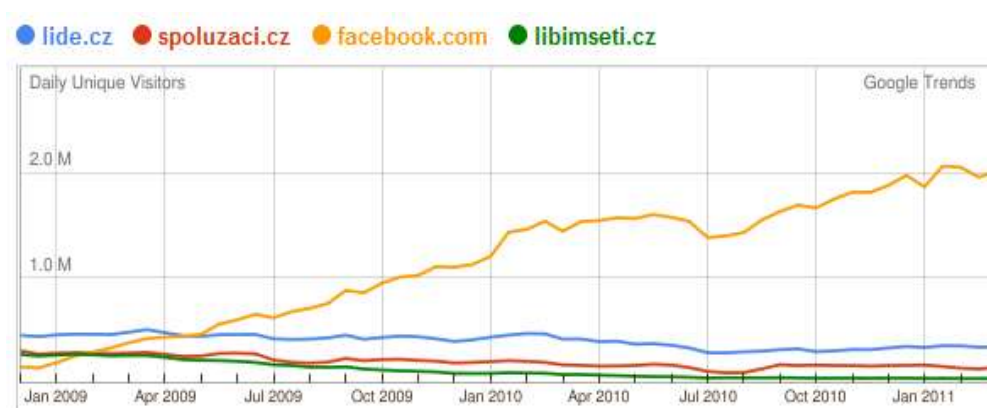
- **Spolužáci.cz**

Server Spolužáci.cz stejně jako Facebook.com, jehož prvotní ideou, než se celosvětově rozšířil, byla komunikace mezi studenty na Harvardské univerzitě, se také zaměřuje na tuto oblast. Spolužáci.cz je komunitní server jehož hlavní podstatou je vyhledávání bývalých, nebo současných spolužáků. K registraci stejně jako u serveru Lidé.cz je zapotřebí e-mail. Tento server poskytuje také prostor pro sdílení fotografií, studijních podkladů, názorů, domlouvání schůzek, ale i k pouhému chatování mezi přáteli. Předností

⁵² <http://www.justit.cz/wordpress/2011/04/02/vzestup-a-pad-ceskych-socialnich-siti/>, 2013-11-27 9:00

⁵³ <http://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>, 2013-11-27 14:45

této sociální sítě je, že nabízí nesčetné množství učilišť, základních, středních a vysokých škol s celou historií až po současnost. Tyto instituce jsou rozděleny podle okresů a následně podle měst, což velmi usnadňuje orientaci uvnitř této sítě. Nejpočetněji jsou zastoupeni uživatelé ve věku 25 až 34 let se středoškolským vzděláním, 56 procent uživatelů tvoří ženy a 44 procent uživatelů jsou muži.⁵⁴ Spolužáci.cz jsou velmi využívanou sociální sítí a to nejen současnými studenty, ale také mezi již dostudovanými lidmi a jsou v mnoha směrech pro obě tyto skupiny skvělou pomůckou.⁵⁵

Obrázek 6 Vývoj návštěvnosti sociálních sítí od roku 2009 do roku 2011.⁵⁶

⁵⁴ <http://onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>, 2013-11-27 11:30

⁵⁵ <http://www.protext.cz/zprava.php?id=6788>, 2013-11-27 9:30

⁵⁶ <http://www.justit.cz/wordpress/2011/04/02/vzestup-a-pad-ceskych-socialnich-siti/>, 2013-11-27 9:00

3 PŘÍNOSY A RIZIKA SPOJENÁ S VYUŽÍVÁNÍM SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Komunikace realizovaná prostřednictvím sociálních sítí je moderní a současné době velmi oblíbený způsob komunikace mezi lidmi. Lidé tímto způsobem vyjadřují své pocity, zážitky a aktuální informace o které se chtějí podělit se svými přáteli. Tento způsob komunikace je v mnoha směrech v životě lidí přínosem, ale zároveň představuje rizika, která nelze podceňovat.

3.1 Přínos sociálních sítí v životě mladé generace

Význam a přínos sociálních sítí vnímá každý člověk odlišným způsobem. Někdo nepřikládá komunikaci prostřednictvím sociálních sítí téměř žádný význam a sociální sítě jsou pro něho prakticky tabu. Pro mnoho lidí a to především pro mladou generaci představují ale sociální sítě nezbytný prvek v jejich životě, na jehož průběhu se značnou měrou podílejí. Tento způsob komunikace se stává mezi lidmi stále více oblíbený. Hlavním důvodem je, že sociální sítě nabízejí obrovské množství informací, jistou míru anonymity, časovou úsporu a flexibilitu. Pozitivní vlastností je, že sociální sítě umějí spojit zábavu se vzděláním.

Sociální sítě představují komunikační nástroj, který podporuje a rozvíjí komunikační schopnosti. Interakce, ke které během komunikace dochází, nutí uživatele přemýšlet a procvičovat různé sociální dovednosti, což napomáhá k rozvoji osobnosti jedince. Další pozitivní vlastností, kterou ocení zejména dospívající je, že sociální sítě nabízejí možnost navázání nepřeborného množství vztahů bez ohledu na lokalitu. Sociální sítě jsou prostředím, kde můžeme snadno získat nové přátele a někdy i partnery. Pozitivními vlastnostmi sociálních sítí vnímaných především mladou generací je nabízející se možnost sdílet fotografie, videa, názory a pocity. Dalším prvkem, kterým sociální sítě bezesporu disponují je, že mají schopnost tak zvané disinhibice, neboli odložení zábran. Tuto vlastnost ocení především introverti, pro které je obtížné navázat kontakt s ostatními lidmi. Pozitivní vlastností sociálních sítí je také rovnocenné postavení uživatelů., *Uživatel není zatížen svým vzhledem, věkem, rasou, výši příjmu a dalšími okolnostmi, které by ho mohli v reálném světě ovlivňovat.*⁵⁷

⁵⁷ <http://kasv2013-cz.webnode.cz/socialni-site/vyhody-socialnich-siti/>, 2013-12-10 11:00

Důležitou roli hrají sociální sítě také v životě minorit, kterým využívání tohoto komunikačního prostředku pomáhá zvládnout a pochopit majoritní jazyk společnosti. Aniž bychom si uvědomovali, jsme obklopeni sociálními sítěmi. Ráno po zapnutí televizoru, nebo radiového přijímače nás moderátor přímo nabádá k tomu, abychom poslali příspěvek, nebo názor na zmiňovanou problematiku. Bezesporně nejvýznamnějším prvkem, který zcela jistě nejvíce vnímá mladá generace je, že sociální sítě nabízejí možnost aktivní účasti na tvorbě obsahu, což v lidech vzbuzuje pocit důležitosti a uspokojení.

Projekty zaměřené na rozvoj osobnosti

Pod vyslovením pojmu „Sociální síť“ si většina lidí vybaví server, který je především určen k vzájemné komunikaci, sdílení videí, obrázků. Existuje, ale řada sociálních sítí, které jsou zaměřeny na rozvoj osobnosti. Vlivem neustálého rozvoje informačních technologií a komputelizací společnosti, jsou sociální sítě mnohem častěji využívány jako prostředek sloužící ke vzdělávání. Jsou zakládány sociální sítě, které jsou přímo orientovány na tuto oblast a jsou určeny pro konkrétní uživatele. V této souvislosti se setkáváme s pojmem e-learning.

- **E-learning**

E-learning představuje „výuku podporovanou moderními elektronickými prostředky (počítače, multimedia, internet), a to v distanční, kombinované i prezenční formě vzdělávání.“⁵⁸ Tento způsob vzdělávání je podmíněn řadou faktorů, z nichž nejvýznamnějším je věk a počítačová gramotnost. Elektronické vzdělávání je využíváno především mladou generací ve věkovém rozmezí 15 až 18 let. Přestože, studium odborných textů v tištěné podobě stále převažuje nad těmito způsoby vzdělávání, stal se e-learning pohodlnou a důležitou součástí vzdělávacího systému. Pozitivem je, že při tomto způsobu studia je rozvíjena samostatnost studenta, vlastní úsudek a také možnost zpětné kontroly. Přímou ovlivňuje myšlení a podílí se na rozvoji intelektu studenta.⁵⁹

⁵⁸ SAK, P., Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha : Portál s.r.o., 2007, s.149

⁵⁹ SAK, P., Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha : Portál s.r.o., 2007, s.154

- **Pismak.cz**

Je moderním literárním serverem, který je zaměřen na rozvoj literárního talentu. Poskytuje možnost on-line publikace děl amatérských autorů, četbu děl jiných autorů, jejich hodnocení a popřípadě vložení komentáře. Tento server je také zaměřen na organizování výstav, soutěží, ale i na pouhá setkání autorů děl. Nabízí tedy také možnost navázání přátelství. Veškerá tato činnost vede k takzvané „zdravé rivalitě“ a přímo vybízí autory k další činnosti, což pomáhá k rozvoji jejich talentu.⁶⁰ Dalšími podobnými servery zaměřující se na literární rozvoj osobnosti jsou: **www.saspi.cz** a **www.poeta.cz**.

- **E-umeni.cz**

Server e-umeni.cz byl založen jako prostor, kde se setkávají a prezentují svá díla lidé, zabývající se výtvarným uměním, fotografováním a kulturou. Uživatelé mohou mezi sebou komunikovat, hodnotit navzájem svá díla a tím i čerpat inspiraci pro budoucí uměleckou tvorbu. Sociální síť e-umění.cz disponuje také možností účasti v různých uměleckých soutěžích a přehledem plánovaných akcí zaměřených na uměleckou tematiku. Tento server je přímo zaměřen na umělecký rozvoj osobnosti.⁶¹

Významem a vlivem sociálních sítí na děti a mládež jsou si vědomi i pedagogové základních škol. Z tohoto důvodu se mnohem častěji uchylují k tomuto způsobu předávání informací. Většina základních škol vlastní internetové stránky, na kterých jsou zveřejňovány aktuální informace, například v oblasti rozvrhu vyučování, výletů, seznamu tříd, studentů a fotogalerií. V ojedinělých případech nabízejí internetové stránky základních škol, také možnost diskuze. Dále pak nabídku mimoškolního vyučování, přehled zájmových kroužků a plánovaných akcí. Novodobým trendem jsou elektronické třídní knihy a také zadávání domácích úkolů v elektronické podobě, což pro studenta představuje značnou výhodu a usnadnění práce. S jistotou lze konstatovat, že internetové stránky základních škol mohou být považovány za sociální sítě disponující informacemi, mající pro studenty určitý význam. V tomto směru se sociální sítě staly významnou pomůckou nejen

⁶⁰ <http://www.pismak.cz/index.php?data=text&id=5>, 2013-12-10 11:15

⁶¹ <http://www.e-umeni.cz/redakce.php>, 2013-12-10 11:40

pro studenty a pedagogy, ale také pro rodiče, kteří tímto způsobem mají aktuální přehled o pracovních výsledcích svých dětí.⁶²

3.2 Rizika spojená s využíváním sociálních sítí

Služby internetu a sociálních sítí jsou využívány napříč všemi generacemi a výrazně se podílejí na způsobu života mnoha lidí. Je nesporné, že sociální sítě jsou jistým způsobem pro naši společnost přínosem, ale zároveň je nutné dodat, že sociální sítě představují určitá rizika, kterým se uživatelé využívání těchto služeb dobrovolně vystavují. Sociální sítě nabízejí větší míru otevřenosti a uživatel se pak cítí mnohem odvážněji, výřečněji a uvolněněji než v reálném světě.

Dalšími důležitými jevy, které se vyskytují v souvislosti s využíváním sociálních sítí, jsou redukce úzkosti, absence sankcí, sexuální nářky, možnost lži, přetvářky, pocit fyzického bezpečí, absence sebe sama jako fyzického objektu a v neposlední řadě vysoká míra anonymity.⁶³ V tomto směru se nabízí otázka, zda jsou sociální sítě pro mladou generaci opravdu přínosem. Dospělý počítačově gramotný člověk by si měl být plně vědom rizik a nástrah internetu a sociálních sítí. Měl by být schopen uvědomit si možné důsledky nesprávného využití těchto aplikací. Mezi skupiny možného ohrožení patří tedy zejména děti a mladiství s nižší počítačovou vědomostí. Ti na sociálních sítích vystupují jako dospělý ničím neohrožený člověk. V domnění, že sociální sítě jsou plně anonymní, sdílejí často s přáteli citlivá osobní data, fotografie, videa a jiné dokumenty. Ve skutečnosti, mohou ale tyto informace sdílet tisíce „nechtěných“ uživatelů. Stačí jen několik neopatrných pohybů myši a vše je vyzraženo. Nepřiměřená opatrnost může dostat uživatele do nezávaděníhodné situace, ze které není téměř úniku. Uživatel se stane terčem posměchu, nadávek, urážek, ale také obětí možného vydírání. **Sociální sítě disponují obrovskou silou, kterou si málokdo uvědomuje a existuje velmi mnoho případů, kdy tato forma násilí dokonale zničila nejen lidský život.**

⁶² <http://www.zskomenskeho-skutec.cz/index.php>, 2013-12-09 11:30

⁶³ ŠMAHEL, D., Psychologie a internet. Praha: Triton s.r.o., 2003, s.23-26

- **Kyberšikana**

„Jde o šikanu, která probíhá ve virtuálním prostředí, prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Může se prolínat s tradiční šikanou v reálném světě.“⁶⁴

Kyberšikana je specifickým druhem šikany, kterou lze charakterizovat jako *„situaci kdy dítě, nebo dospívající opakovaně trápí, hrozí, pronásleduje, ponižuje, zesměšňuje nebo se jinak zaměřuje na další dítě nebo dospívajícího pomocí textových zpráv, e-mailů, nebo pomocí jakéhokoli typu moderních komunikačních technologií.“⁶⁵* Kyberšikana se od klasické šikany odlišuje tím, že u klasické šikany je identita agresora a oběti známa a setkávají tváří v tvář. Agresor demonstruje svou fyzickou sílu a oběť má možnost se bránit. Kdežto u kyberšikany, může zůstat identita agresora skryta a obrana oběti je takřka nemožná.

Téměř každá kyberšikana začíná nejnepříjemným žertem, který se ale vymkne kontrole. Oběťmi kyberšikany jsou především děti a mladiství. V ojedinělých případech může být obětí i dospělý člověk. Většina uživatelů si založila svůj účet na sociální síti na základě své dobrovolné vůle. Podmětem založení účtu mohla být například potřeba navázání přátelství, vyhledání starého známého, nebo také pouhá zvědavost. Existuje, ale skupina uživatelů, kteří se nacházejí ve velmi nevýhodné pozici a byli k založení účtu na sociální síti „donuceni“ okolnostmi. Takovou skupinou jsou například pedagogové základních, středních, ale i vysokých škol. Někteří pedagogové si založili účet na sociální síti pouze z důvodů kontroly obsahu sdělení. Pedagog se v současné době nachází ve velice obtížné situaci, žáci oproti němu disponují zbraněmi v podobě mobilních telefonů, kterými mohou nahrávat výroky pedagoga, pořizovat videozáznamy a následně je zveřejňovat prostřednictvím sociálních sítí. Žáci by měli pedagoga vnímat jako přirozenou autoritu, vzhlížet k němu a plně jej respektovat, ale pokud se tak neděje, jsou sociální sítě ideálním místem jak dokonale pedagoga zesměšnit. V tomto okamžiku se pedagog ocitá v pozici kyberšikanované oběti a obrana proti tomuto způsobu násilí je velmi obtížná. Motivem k tomuto jednání bývá především touha po pomstě za nějaký provedený čin. Pedagog jako dospělý člověk pln zkušeností by se měl s touto situací snažit vyrovnat a měl by být schopen nějakým způsobem tuto situaci řešit.

⁶⁴ ECKERTO VÁ, L., DOČEKAL, D., Bezpečnost dětí na internetu. Praha: Albatros Média a.s., 2013, s.64

⁶⁵ HULANOVÁ, L., Internetová kriminalita páchaná na dětech. Praha: Triton, 2012, s.37

Mnohem častěji než dospělí lidé jsou ale obětmi kyberšikany děti a dospívající mládež. Ti se s touto formou násilí mnohem hůře vyrovnávají. V ojedinělých případech jsou důsledky tohoto jednání tragické. Příkladem je smrt Američanky Jessicy Lohan. Bývalý přítel této dívky psychicky neunesl jejich rozchod a zveřejnil prostřednictvím sociální sítě její intimní fotografie. Tato dívka se stala terčem posměchu, urážek a ponižování ze strany svých spolužáků. Situace se natolik vyhrotila, že výsledkem tohoto jednání dívka spáchala sebevraždu.⁶⁶ Kyberšikana se může vyskytovat v různých formách. Tento nový způsob násilí, který se týká především dětí a v některých případech i dospělých lidí vymezila Američanka Nancy Willard, která rozdělila kyberšikanu do sedmi specifických kategorií.

Tabulka č. 1 Kategorie kyberšikany

Kategorie kyberšikany	Popis
Ohnivá on-line válka, on-line souboje (Flame War nebo Flaming)	Internetová diskuse, která se mění v hrubé osobní osočování komunikačního partnera.
On-line obtěžování (On-line Harassment)	Opakované zasílání nechutných, urážlivých a útočných zpráv.
Kyberpronásledování (Cyberstalking)	On-line obtěžování, které obsahuje hrozby fyzickým ublížením a nadměrné zastrašování.
Očerňování, zostuzení (Denigration)	On-line odesílání škodlivých, nepravdivých, nebo krutých prohlášení s cílem někoho poškodit.
Přetvářka/vydávání za někoho jiného (Masquerade, Impersonation)	Vydávání se za někoho jiného a zasílání škodlivých materiálů jiným osobám s cílem očernit osobu, za kterou se vydává.
Odhalování intimností (Outing)	Zveřejnění, nebo zasílání osobních, citlivých, nebo zostuzujících informací o osobě bez jejího souhlasu.
Vyloučení (Exclusion)	Hrubé vyloučení z on-line skupiny. ⁶⁷

⁶⁶ HULANOVÁ, L., Internetová kriminalita páchaná na dětech. Praha: Triton, 2012, s.46

⁶⁷ HULANOVÁ, L., Internetová kriminalita páchaná na dětech. Praha: Triton, 2012, s.39

Objetí kyberšikany se může stát praktický každý. Stupňující se agresivita páchaná prostřednictvím moderních technologií byla podmětem pro založení celé řady projektů věnujících se bezpečnému chování na internetu. Nejznámějšími internetovými projekty zabývající se bezpečným chování na internetu jsou: **www.bezpecne-online.cz**, **www.e-bezpeci.cz**, **www.saferinternet.cz.**, **www.proti-sikene.cz.**, **www.prvok.upol.cz.**⁶⁸ Mezi nejznámější tištěné verze zabývající se touto problematikou patří knihy: **Bezpečnost dětí na internetu**, **Internetová kriminalita páchaná na dětech**, **Děti a online rizika** a **Patron bezpečného netu**. Všechny tyto projekty se zabývají rizikovým chováním na internetu, upozorňují a informují děti, rodiče a také pedagogy před novými formami násilí a jejich aplikací ve společnosti. Cílem těchto projektů je především prevence před sociálně patologickými jevy v souvislosti s využíváním moderních informačních technologií a poskytnutí rad a návodů jak bezpečně využívat služby internetu.

3.3 Vliv sociálních sítí na vývoj osobnosti

Oproti předcházejícím generacím, které stály u zrodu nových komunikačních technologií a jejich využívání bylo výhradou pouze několika málo jednotlivců, současné děti a mladiství se setkávají s moderními komunikačními prostředky již od velmi útlého dětství. Snadnější přístup k těmto moderním technologiím znamená, že tyto technologie se budou významnou měrou podílet vývoji dítěte. Internet, jenž je místem, kde se setkávají různé kultury a jehož prostřednictvím jsou prezentovány modely chování ať v pozitivním či negativním smyslu se stal místem, které přímo vybízí k aktivnímu jednání. Což výrazným způsobem napomáhá k rozvoji sociálních dovedností osobnosti. Základními schopnostmi, které dítě v rámci pohybu na internetu rozvíjí, jsou:

- Exploration (zkoumání) – je přirozenou potřebou dítěte něco hledat, objevovat a učit se něco nového což vede k samostatnosti, rozvoji flexibility a myšlení.
- Expresion (vyjádření) – je schopností, využívat různé komunikační nástroje, čímž si dítě o komunikaci vytváří nové představy a těmito pro něho novými způsoby komunikuje a je v přímé a efektivní interakci s ostatními lidmi.

⁶⁸ SZOTKOWSKI. R., Patron bezpečného netu. Olomouc: 2011, s.23

- Exchange (výměna) – je potřebou dítěte vyměňovat si určité nápady a informace s ostatními lidmi a to na místě kde se dítěti dostane odpovědi na jeho otázky. Dokonalým místem pro tuto činnost jsou sociální sítě, které disponují těmito interaktivními schopnostmi.⁶⁹

Psycholožka Marcia K. Johansonová, která se podrobněji věnuje této problematice, konstatovala, že každá on-line aktivita má zcela jistě vliv na kognitivní rozvoj osobnosti. Například on-line hry pomáhají zlepšovat pozornost, představivost a paměť. Jakákoli forma on-line komunikace posiluje schopnost interpretace, napomáhá rozšířit slovní zásobu a zdokonaluje koordinaci ruka-oko. Navštěvování webových stránek posiluje také gramotnost a schopnost řešit problémy. V neposlední řadě on-line aktivity podporují multitasking, což je schopnost soustředit se v jeden moment ne více úkolů.⁷⁰

Otázkou ale zůstává, co ve skutečnosti děti a dospívající na virtuální prostředí tolik přitahuje. Podle Sulera jsou to čtyři základní okruhy potřeb, jejichž uspokojení on-line prostředí nabízí.

- Objevení vlastní identity – on-line prostor poskytuje odpovědi na otázky „kdo vlastně jsem,“ „kým chci v budoucnu být“ a „s kým se chci přátelit“.
- Potřeba intimity a spolu náležení – představuje touhu patřit do nějaké skupiny, s někým se identifikovat a sdílet s ním podobné pocity, emoce a názory.
- Separace od rodiny – je potřebou osamostatnit se, získat pocit volnosti, zažívat a dělat něco nového bez dohledu rodičů.
- Ventilace frustrace – v období dospívání je frustrace velmi častým a intenzivním jevem. Virtuální prostředí je dokonalým místem kde lze pod záštitou „anonymity“ například prostřednictvím on-line her projevit agresivitu, vztek a zlost relativně „bezpečným“ způsobem.⁷¹

Virtuální prostředí a jakákoliv forma on-line komunikace působí na psychiku a socializaci dětí a mládeže. S mírnou nadsázkou lze konstatovat, že internetové připojení a založení profilu na některé ze sociálních sítí je mladou generací vnímáno jako samozřejmost, bez které jejich život jako by „ztrácel“ smysl. Sociální sítě určují

⁶⁹ KOŘÍNKOVÁ, K., Děti a on-line rizika. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s.23

⁷⁰ KOŘÍNKOVÁ, K., Děti a on-line rizika. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s.78

⁷¹ KOŘÍNKOVÁ, K., Děti a on-line rizika. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s.79

společenské trendy, jsou prostředkem zábavy, komunikace a zdrojem informací různého druhu, které děti doslova hltají a plně se jejich vlivu podřizují. Ten kdo je ale o možnost účasti na tomto procesu z nějakého důvodu ochuzen, se může lehce ocitnout na okraji společnosti. Z těchto důvodů jsou sociální sítě v životě mladé generace velmi důležitým prvkem, kterému přikládají obrovský význam a zcela svůj život tomuto novodobému trendu podřizují.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VLASTNÍ VÝZKUM – DĚTI, MLÁDEŽ A SOCIÁLNÍ SÍŤE

Zatím co teoretická část bakalářské práce je zaměřena na popis a vysvětlení základních pojmů týkajících se procesu komunikace, internetu, sociálních sítí a jejich možného vlivu na mladou generaci. Praktická část je zaměřena na vlastní kvantitativní výzkum v podobě dotazování starších žáků základní školy. V praktické části je vymezen cíl výzkumu, výzkumný vzorek, metoda realizovaného výzkumu, vyhodnocení výzkumných otázek a vlastní závěr provedeného výzkumu.

4.1 Cíl, metoda výzkumu, stanovení hypotéz

Pro sběr dat byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu realizovaná formou dotazníkového šetření. Dotazník obsahuje 20 otázek zaměřených na problematiku využívání internetu a sociálních sítí mladou generací. Otázky jsou kladeny srozumitelným způsobem s možností výběru dvou až šesti možností odpovědí. *Cílem a hlavní prioritou realizovaného výzkumu bylo zjištění stavu, jakým způsobem děti tráví většinu volného času, z jakého důvodu se uchylují ke komunikaci realizované prostřednictvím sociálních sítí a jaký význam má tento způsob komunikace v jejich životě.*

Stanovení hypotéz

- H1: Předpokládám, že většina žáků II. stupně základní školy tráví nejvíce svého volného času u počítače.**
- H2: Předpokládám, že drtivá většina žáků II. stupně základní školy má založen profil na některé sociální síti.**
- H3: Předpokládám, že žáci II. stupně základní školy upřednostňují komunikaci prostřednictvím sociálních sítí před interpersonální komunikací.**
- H4: Předpokládám, že žáci II. stupně základní školy vystupují na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentují na sociálních sítích.**
- H5: Předpokládám, že žáci II. stupně neuvádějí na sociálních sítích pravdivé osobní údaje**

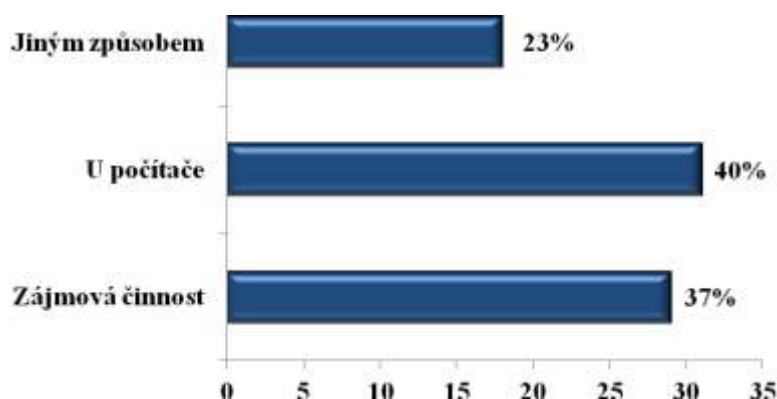
4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkum byl realizován na základní škole Smetanova Skuteč.⁷² Před realizací samotného výzkumu byl proveden s pěti žáky sedmé a osmé třídy předvýzkum, který byl zaměřen na srozumitelnost pokládaných otázek. Dotazníky byly rozdány mezi žáky navštěvující sedmou, osmou a devátou třídu ve věkovém rozmezí dvanácti až patnácti let. Celkem bylo rozdáno 100 kusů dotazníků. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 78 respondentů, z nichž bylo 45 chlapců a 33 dívek. Zpracované výsledky realizovaného výzkumu byly nabídnuty řediteli této základní školy, jenž o ně projevil zájem.

4.3 Analýza výsledků dotazníkového šetření a prezentace výsledků výzkumu

Z celkového počtu 100 dotazníků, bylo vyplněno a vráceno 78 dotazníků. Vracené dotazníky byly pečlivě přepočítány a graficky zpracovány. Grafické zpracování bylo provedeno v programu Microsoft Office – Excel formou grafického znázornění a stručného popisu výsledných odpovědí. Výsledky byly zpracovány v pořadí uvedeném v dotazníku. Dotazník je součástí přílohy č.1. bakalářské práce.

Otázka č. 1 Jak trávíte většinu svého volného času?

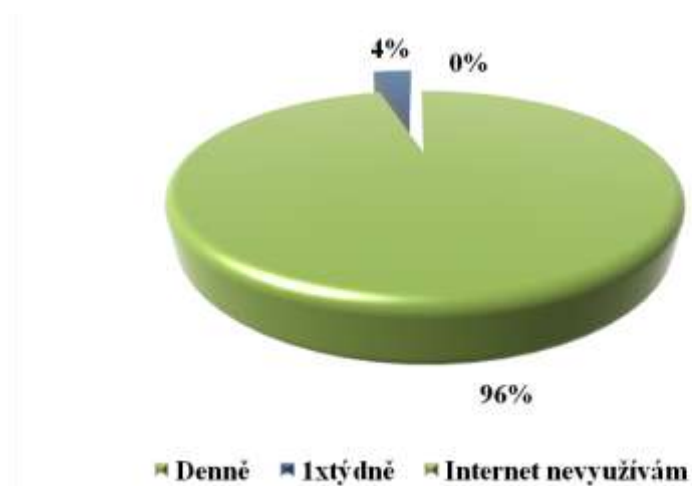

Obrázek 7 Vyhodnocení otázky č. 1

⁷² <http://zs-smetanova.cz/>, 2014-02-26 18:00

Nejpočetněji zastoupená skupina dotazovaných respondentů 31 (40%) uvedla, že většinu svého volného času tráví u počítače. Druhá skupina respondentů 29 (37%) se většinu svého volného času věnuje zájmové činnosti (sport, umělecké kroužky atd.) a 18 (23%) respondentů tráví čas jiným způsobem.

Otázka č. 2 Jak často využíváte Internet?

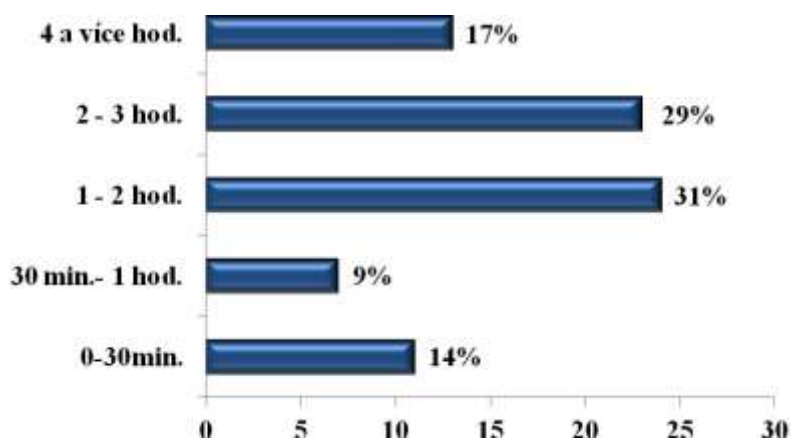

Obrázek 8 Vyhodnocení otázky č. 2

Většina respondentů 75 (96%) uvedla, že denně využívá služeb internetu. 3 (4%) dotazovaní uvedli, že služby internetu využívají 1x týdně. Možnou variantu odpovědi „internet nevyužívám“ nezvolil nikdo z dotazovaných respondentů. Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že internet je doslova fenoménem dnešní doby.

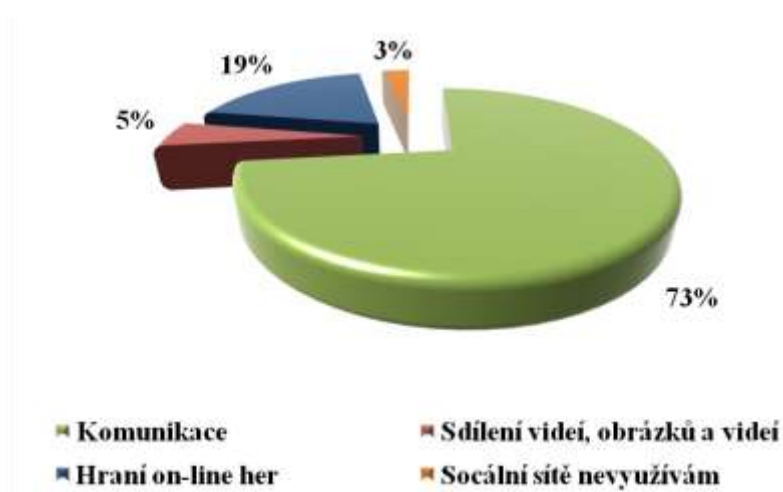
Otázka č. 3 Kterou z uvedených sociálních sítí nejčastěji využíváte?**Obrázek 9** Vyhodnocení otázky č. 3

Drtivá většina dotazovaných respondentů 76 (97%) využívá služeb Facebooku. Pouze 2 (3%) dotazovaní odpověděli, že nemají založen účet na žádné sociální síti. Sociální sítě Spolužáci, Lidé, Twitter, Libím se ti, nevyužívá nikdo z oslovených respondentů.

Otázka č. 4 Jak velké množství času trávíte denně na sociálních sítích?**Obrázek 10** Vyhodnocení otázky č. 4

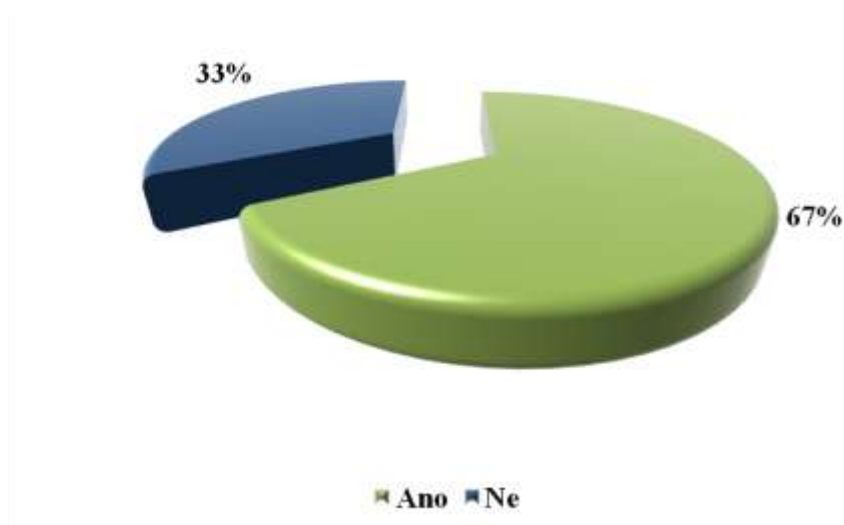
Nejpočetnější skupina dotazovaných respondentů 24 (31%) uvedla, že na sociálních sítích tráví jednu až dvě hodiny denně. Druhá nepočetněji zastoupená skupina respondentů 23 (29%) tráví na sociálních sítích dvě až tři hodiny denně. Čtyři a více hodin tráví tímto způsobem svůj volný čas 13 (17%) dotazovaných. Pouhých 11 (14%) dotazovaných využívá sociální sítě do třiceti minut denně a 7 (9%) dotazovaných respondentů využívá tyto služby od třiceti minut do jedné hodiny denně.

Otázka č. 5 Pro jaké účely využíváte sociální sítě.

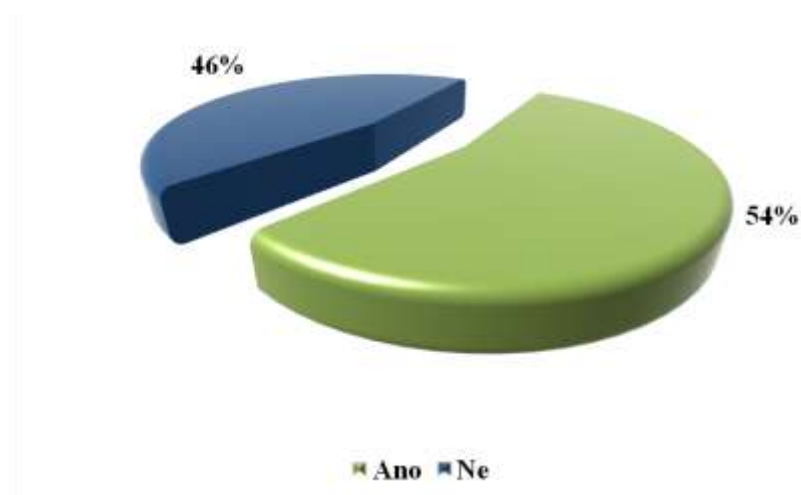

Obrázek 11 Vyhodnocení otázky č. 5

Většina dotazovaných respondentů 57 (73%) využívá sociální sítě ke vzájemné komunikaci. K hraní on-line her využívá sociální sítě 15 (19%) dotazovaných. Za účelem sdílení videí, obrázků a pocitů využívá sociální sítě 4 (5%) respondentů a 2 (3%) dotazovaných respondentů sociální sítě nevyžívá.

Otázka č. 6 Jsou sociální sítě ve vašem životě důležité?**Obrázek 12 Vyhodnocení otázky č. 6**

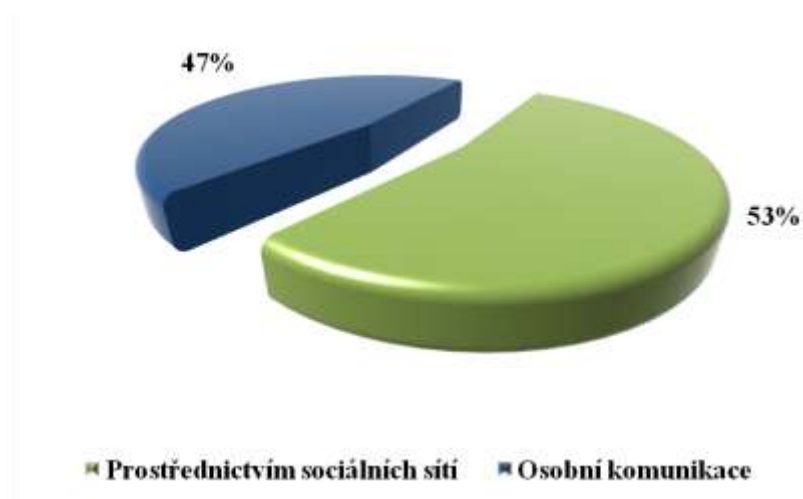
Více jak polovina 52 (67%) dotazovaných respondentů uvedla, že sociální sítě, jsou v jejich životě velmi důležité. Pro skupinu 26 (33%) dotazovaných nejsou sociální sítě důležité.

Otázka č. 7 Využíváte sociální sítě v mobilním telefonu?**Obrázek 13 Vyhodnocení otázky č. 7**

Sociální sítě pomocí mobilního telefonu využívá 42 (54%) dotazovaných respondentů. Druhá méně zastoupená skupina 36 (46%) tuto aplikaci v mobilním telefonu nevyužívá.

Odpovědi na otázku č. 6 a č. 7 potvrzují rozšířenost chytrých telefonů a důležitost sociálních sítí v životě mladé generace.

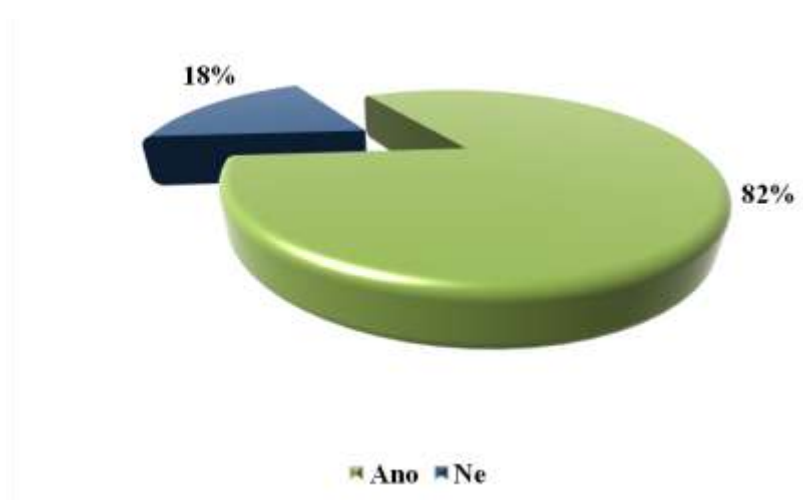
Otázka č. 8 Jaký způsob komunikace se svými přáteli upřednostňujete?

Obrázek 14 Vyhodnocení otázky č. 8

Početněji zastoupená skupina 41 (53%) oslovených respondentů upřednostňuje komunikaci prostřednictvím sociálních sítí před osobní komunikací. Osobní komunikaci preferuje 37 (47%) respondentů.

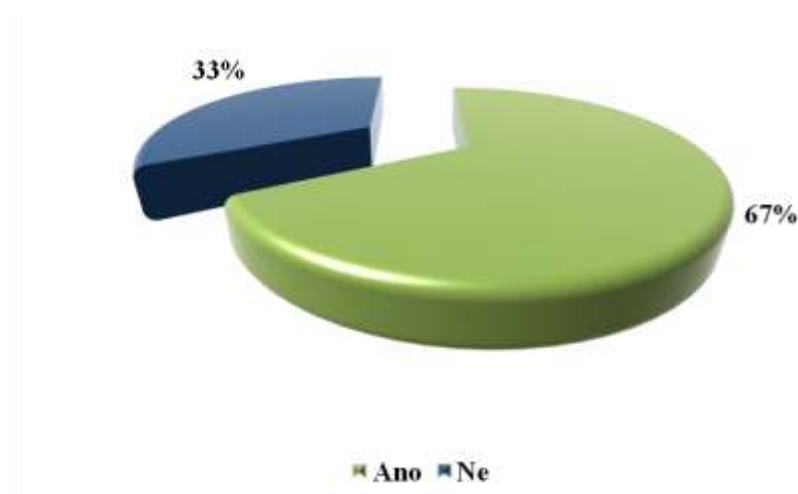
Otázka č. 9 Získal/a jste díky sociálním sítím nové přátele?

Obrázek 15 Vyhodnocení otázky č. 9

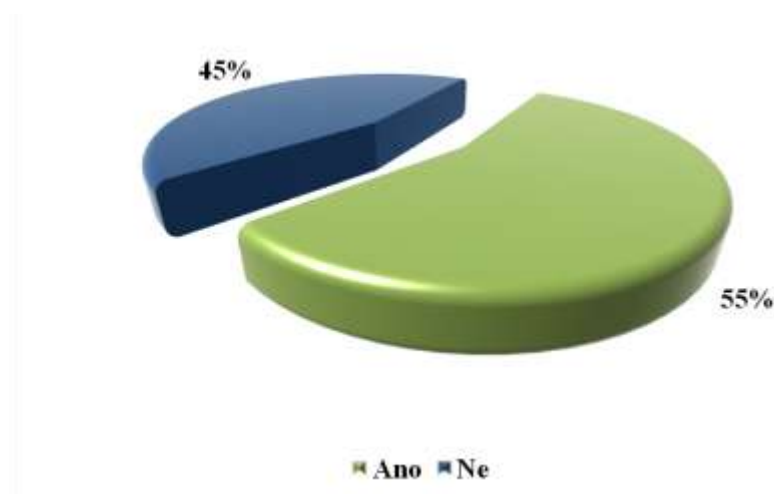
Z celkového počtu 78 respondentů převážná většina 64 (82%) uvedla, že pomocí sociálních sítí získali nové přátele. 14 (18%) dotazovaných doposud nové přátele tímto způsobem nezískalo. Počet kladných odpovědí potvrzuje, že sociální sítě jsou také prostředkem sloužící k navazování nových přátelství.

Otázka č. 10 Setkal/a jste se s těmito přáteli osobně?

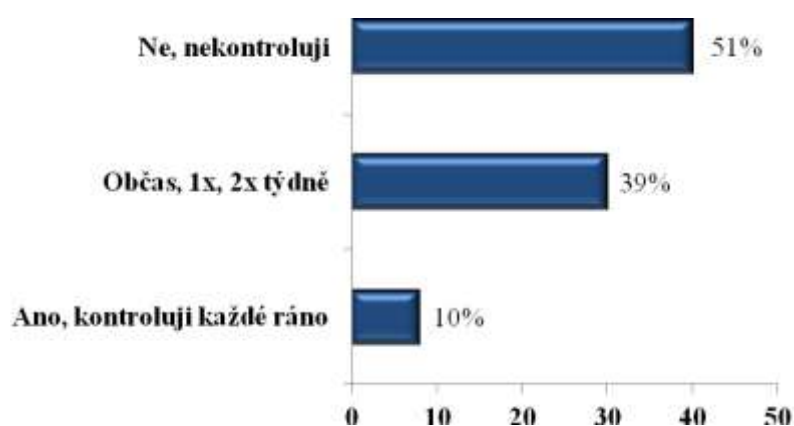

Obrázek 16 Vyhodnocení otázky č. 10

Skupina 52 (67%) respondentů se s přáteli získanými pomocí sociálních sítí setkala osobně. 26 (33%) dotazovaných se s přáteli získaných tímto způsobem doposud nesečkala. Na základě těchto odpovědí lze usoudit, že si děti neuvědomují rizika, kterým se tímto způsobem seznamování vystavují.

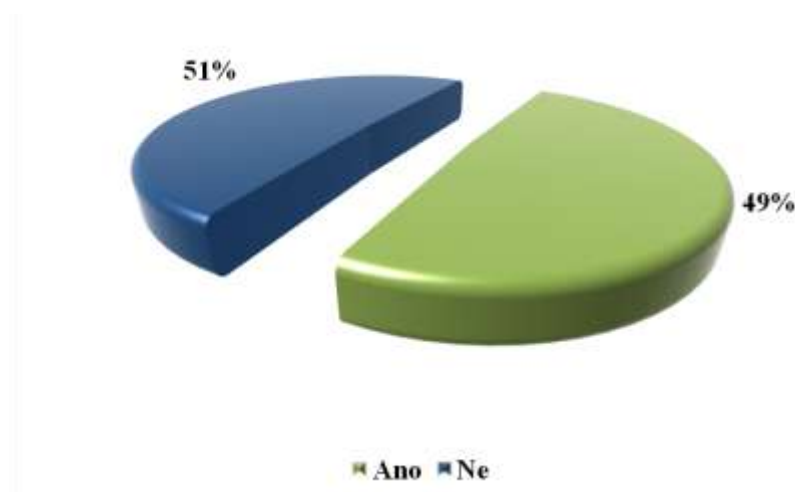
Otázka č. 11 Umíte si představit život bez sociálních sítí?**Obrázek 17** Vyhodnocení otázky č. 11

Na otázku zda si děti umějí představit život bez sociálních sítí, odpověděla více jak polovina 43 (55%), že si život bez sociálních sítí umí představit. Pro druhou početněji méně zastoupenou skupinu 35 (45%) představují sociální sítě prvek, bez kterého by nemohly „existovat“.

Otázka č. 12 Kontrolujete si účet na sociálních sítích ráno než jdete do školy?**Obrázek 18** Vyhodnocení otázky č. 12

40 (51%) dotazovaných respondentů účet na sociální síti před odchodem do školy nekontroluje. Účet na sociální síti kontroluje 1x až 2x týdně před odchodem do školy 30 (39%) dotazovaných. Každé ráno si účet na sociální síti kontroluje 8 (10%) dotazovaných.

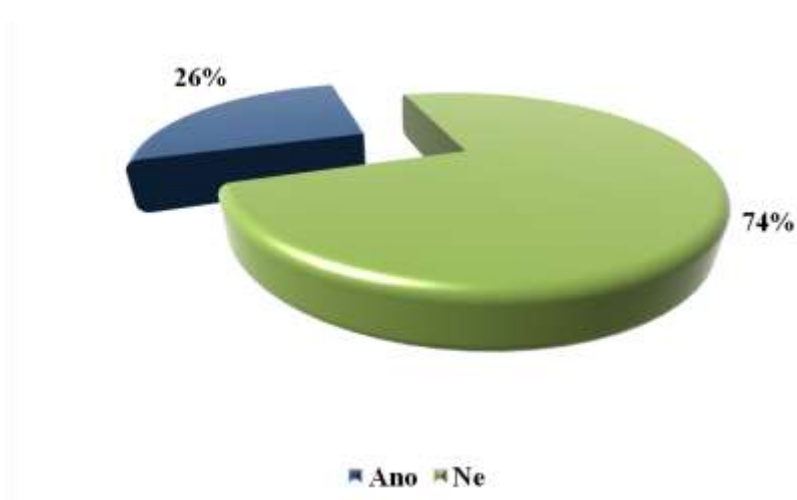
Otázka č. 13 Ovlivňují sociální sítě vaši pozornost? (Například: Při domácí přípravě na školní vyučování.)

Obrázek 19 Vyhodnocení otázky č. 13

Početněji zastoupená skupina 40 (51%) dotazovaných respondentů uvedla, že sociální sítě neovlivňují pozornost. 38 (49%) dotazovaných uvedlo, že sociální sítě přímo působí na jejich soustředění, například při domácí přípravě na školní vyučování. Z výsledků odpovědí lze usoudit, že sociální sítě mohou ovlivňovat studijní výsledky dětí a mládeže.

Otázka č. 14 Vystupujete na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentujete na sociálních sítích?

Obrázek 20 Vyhodnocení otázky č. 14

Převážná většina dotazovaných respondentů 58 (74%) nevystupuje na veřejnosti způsobem, jakým se prezentuje na sociálních sítích. Pouhých 20 (26%) dotazovaných se prezentuje na veřejnosti stejným způsobem, jako na sociálních sítích. Z odpovědí vyplývá, že sociální sítě jsou dětmi vnímány jako prvek, který pro ně představuje určitý způsob bezpečí. Prostřednictvím sociálních sítí mohou pod jistou záštitou anonymity provozovat činnosti, které by pro ně na veřejnosti byly nepřijatelné a za výroky, jimiž se tímto způsobem prezentují, by se mnohdy styděli.

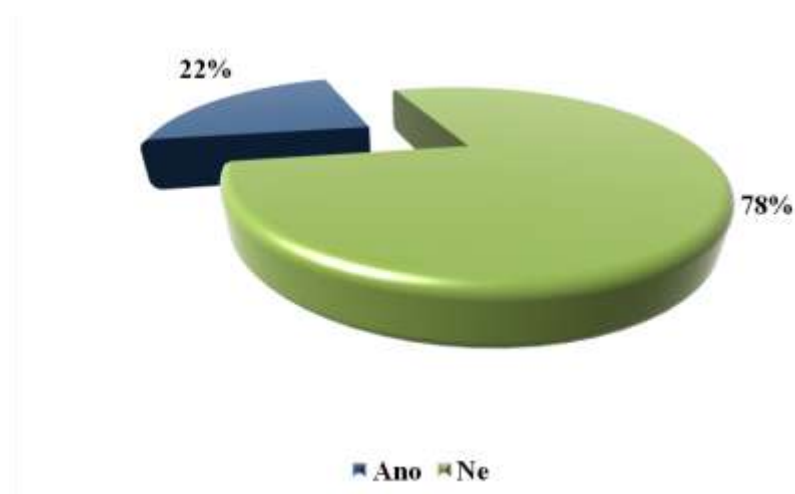
Otázka č. 15 V kolika letech jste si založil/a profil na Facebooku?**Obrázek 21** Vyhodnocení otázky č. 15

Nejpočetněji zastoupená skupina oslovených respondentů 55 (70%) vlastní profil na dotazované sociální síti již od 10 až 12 let jejich života. Od 6 až 9 let má založeno profil 16 (21%) respondentů. Ve 13 a více letech si profil na sociální síti založilo 5 (6%) oslovených. Pouze 2 (3%) oslovení respondenti nemají založen profil na žádné sociální síti.

Otázka č. 16 Uvádíte na sociálních sítích pravdivé údaje?**Obrázek 22** Vyhodnocení otázky č. 16

Na otázku odpovědělo 52 (66%) respondentů, že občas neuvádějí na sociálních sítích pravdivé údaje. 17 (22%) dotazovaných uvedlo, že vždy uvádějí pravdivé údaje. Odpověď, vždy neuvádím pravdivé údaje na sociálních sítích, uvedlo 7 (9%) respondentů. 2 (3%) respondenti nemají profil na žádné sociální síti.

Otázka č. 17 Přečetl/a jste si podmínky před založením profilu na Facebooku?

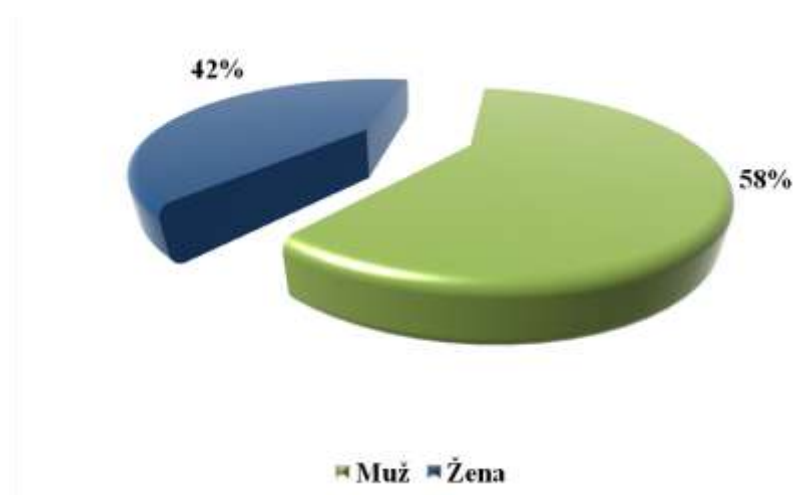

Obrázek 23 Vyhodnocení otázky č. 17

Drtivá většina respondentů 61 (78%) se neseznámila se smluvními podmínkami před založením profilu na dotazované sociální síti. Pouze 17 (22%) učinilo opak. Odpovědi na otázky č.15 a č.17 potvrzují rozmach sociálních sítí mezi mladou generací. Je alarmující, že i přestože profil na sociální síti Facebook lze založit až po dovršení 13 let života a po přečtení smluvních podmínek, má účet založena většina dotazovaných bez splnění těchto podmínek. Což potvrzují odpovědi na otázku č. 16 o pravdivosti osobních údajů.

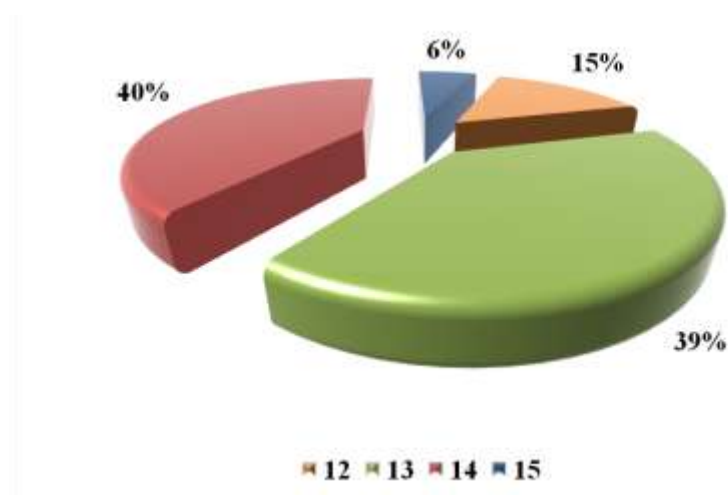
Otázka č. 18 Co Vás vedlo k založení profilu na sociální síti?**Obrázek 24** Vyhodnocení otázky č. 18

Pro nejpočetnější skupinu 60 (77%) respondentů, byla podmínkou pro založení profilu přítomnost jejich přátel na sociální síti. 12 (15%) dotazovaných si založilo profil pouze ze zvědavosti a 4 (5%) respondentů si založilo profil z jiného důvodu, nejčastěji z důvodu hraní on-line her. 2 (3%) dotazovaní respondenti nemají založen profil na žádné sociální síti.

Otázka č. 19 Jaké je vaše pohlaví?**Obrázek 25** Vyhodnocení otázky č. 19

Z celkového počtu 78 dotazovaných respondentů se výzkumu zúčastnilo 45 (58%) chlapců a 33 (42%) dívek. Ačkoli mírně převažovali chlapci nad dívkami na objektivnost výsledků výzkumu neměl tento faktor vliv.

Otázka č. 20 Jaký je Váš věk?

Obrázek 26 Vyhodnocení otázky č. 20

Z celkového počtu 78 dotazovaných respondentů bylo 31 (40%) respondentů ve věku 14 let, 30 (39%) respondentů ve věku 13 let, 12 (15%) dotazovaných ve věku 12 let, nejméně zastoupenou skupinou 5 (6%) dotazovaných respondentů bylo ve věku 15 let.

4.4 Závěr praktické části

Z analýzy výsledků dotazníku praktické části lze usoudit, že většina dětí (40%) tráví většinu svého volného času u výpočetní techniky, nelze však opomenout, že (39%) oslovených dětí se věnuje sportovním aktivitám. Služby internetu denně využívá drtivá většina (96%) oslovených dětí. 97% respondentů uvedlo, že vlastní profil na některé sociální síti. Nejvíce využívanou sociální sítí mezi dotazovanými respondenty je Facebook.com. Na otázku jak velké množství času děti využívají služeb sociálních sítí, odpovědělo 31% respondentů, že tyto služby využívá 1 až 2 hodiny denně a 29% respondentů odpovědělo, že tímto způsobem tráví 2 až 3 hodiny denně. Což je poměrně velké množství času a potvrzuje se, že výpočetní technika je v popředí zájmu mladé generace. 67% dotazovaných respondentů uvedlo, že sociální sítě jsou v jejich životě důležité a 54% dotazovaných, využívá tyto služby v mobilním telefonu. Pro 45% dotazovaných respondentů, sociální sítě představují prvek, bez něhož si život nelze představit. Více jak polovina (53%) dotazovaných využívá sociální sítě ke komunikaci mezi přáteli a 82% dotazovaných uvedlo, že díky sociálním sítím získali nové přátele, s nimiž se 67% respondentů osobně setkalo. Bohužel téměř u poloviny (49%) oslovených dětí tyto moderní komunikační prostředky ovlivňují přípravu na školní vyučování. Pouze malá skupina (26%) oslovených dětí vystupuje na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentuje na sociálních sítích. Z čehož vyplývá, že skupina těchto dětí se nestydí za své jednání a pravděpodobně se prezentují na sociálních sítích v souladu s dobrými mravy. Bohužel u druhé 74% zastoupené skupiny tento předpoklad nelze potvrdit.

Dále bylo zjištěno v kolika letech a co bylo hlavním podmětem k založení profilu na sociální síti. Většina (70%) dotazovaných respondentů uvedla, že profil na sociální síti si založila ve věkovém období mezi 10 a 12 lety. Otázka se týkala konkrétní sociální sítě, na které lze provést registraci až po dovršení 13 let. Z odpovědí vyplývá, že děti neuvádějí pravdivé osobní údaje, což se potvrdilo v otázce č. 16, kde (75%) dětí uvedlo, že na sociálních sítích neuvádí pravdivé údaje a drtivá většina (78%) dětí nečte smluvní podmínky, které jsou jednou z podmínek k založení profilu na sociální síti. Hlavním motivem k založení profilu byla pro většinu (77%) dotazovaných přítomnost jejich přátel v této aplikaci.

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 78 žáků Základní školy Smetanova Skuteč. Poměr respondentů dle pohlaví byl téměř rovnoměrný, z 58% byly zastoupeny

chlapci a z 42% dívky. Dle věkového rozvrstvení byla nejpočetněji zastoupena skupina dětí ve věku 14 let (40%), ve věku 13 let bylo (39%), ve věku 12 let bylo (15%) a ve věku 15 let bylo (6%) dotazovaných respondentů.

Vyhodnocení hypotéz

H1: Předpokládám, že většina žáků II. stupně základní školy tráví nejvíce svého volného času u počítače.

Výzkum prokázal, zájmové činnosti nejsou v popředí zájmu mladé generace. Převážná většina žáků II. stupně základní školy věnuje nejvíce svého volného času činnosti spojené s výpočetní technikou.

Hypotéza H1 byla potvrzena.

H2: Předpokládám, že drtivá většina žáků II. stupně základní školy má založen profil na některé sociální síti.

Výzkum prokázal, že drtivá většina žáků II. stupně základní školy má založen profil na sociální síti. K tomuto zjištění přispívá i velmi vysoký počet žáků využívajících denně služby internetu.

Hypotéza H2 byla potvrzena.

H3: Předpokládám, že žáci II. stupně základní školy upřednostňují komunikaci prostřednictvím sociálních sítí před interpersonální komunikací.

Výzkum prokázal, že komunikace prostřednictvím sociálních sítí je žáky II. stupně základní školy upřednostňována před interpersonální komunikací. Což potvrzuje i velmi vysoké procento počtu založených profilů na sociálních sítích mladou generací.

Hypotéza H3 byla potvrzena.

H4: Předpokládám, že žáci II. stupně základní školy vystupují na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentují na sociálních sítích.

Výzkum prokázal, že většina žáků II. stupně základní školy nevystupuje na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentuje na sociálních sítích. Stejným způsobem vystupuje pouze třetina dotazovaných respondentů.

Hypotéza H4 nebyla potvrzena.

H5: Předpokládám, že žáci II. stupně neuvádějí na sociálních sítích pravdivé osobní údaje

Výzkum prokázal, že drtivá většina žáků II. stupně základní školy neuvádí na sociálních sítích pravdivé osobní údaje. Pouhá čtvrtina dotazovaných respondentů uvádí na sociálních sítích pravdivé údaje. K tomuto zjištění přispívá i fakt, že většina žáků druhého stupně nečte smluvní podmínky pro založení profilu na sociální síti.

Hypotéza H5 byla potvrzena.

ZÁVĚR

V bakalářské práci je popsáno, jakým způsobem zasahují moderní komunikační prostředky, zejména pak sociální sítě do života mladé generace. Cílem práce bylo dále objasnit, z jakého důvodu se mladá generace podřizuje tomuto novodobému komunikačnímu trendu a jaký význam mají sociální sítě v životě mladé generace.

V posledních letech a to především díky vědecko-technologickému pokroku prochází komunikační proces řadou změn. Doslova se mění způsoby komunikace mezi lidmi. Oslabuje interpersonální komunikace a naopak komunikace zprostředkována moderními komunikačními prostředky se dostává do popředí zájmu široké veřejnosti. Hlavní výhodou je rychlost, aktuálnost a množství přenesených informací. Tyto charakteristiky dokonale splňují sociální sítě, které se staly doslova fenoménem v komunikačním procesu. Nejčastějšími uživateli jsou bezesporu děti a dospívající generace. V současné době má mnoho dětí založen profil na některé sociální síti. Sociální sítě jsou pro ně určitým zdrojem zábavy a přinášejí řadu uspokojení v mnoha směrech. Děti aniž by opustily teplo domova, mají dokonalý přehled o dění ve svém okolí, což jim značným způsobem usnadňuje život. Nejsou ničím nuceny k návštěvě svých přátel, nebo různých zájmových aktivit. Jednoduše zapnou počítač a veškeré potřebné informace mají ihned na dosah. Z provedeného výzkumu bylo zjištěno, že tímto způsobem jsou děti schopny trávit celé hodiny. Dále bylo zjištěno, že nejoblíbenější sociální síť je jednoznačně Facebook.com. Do popředí zájmu mladé generace se tato síť dostala především díky možnosti navázání nového přátelství a přítomnosti většiny přátel na této síti. Oblibu získala tato sociální síť také díky obrovskému množství nabízených aktuálních informací, které může uživatel na této sociální síti neomezeně sdílet. Dále bylo zjištěno, že sociální sítě se podílejí nejen na formování názorů, ale značným způsobem ovlivňují vystupování a chování dětí. Nepříjemným zjištěním také bylo, že potřeba být neustále on-line se negativním způsobem promítá do přípravy na školní vyučování. Pro mladou generaci se sociální sítě staly neodmyslitelnou součástí jejich životního stylu, jehož tempo doslova určují. **Lze konstatovat, že veškeré zájmy mladé generace převyšuje zájem být neustále on-line.**

Škola a zejména rodiče by neměli podceňovat vliv sociálních sítí a oblasti mediální výchovy by měli věnovat dostatečné množství času. Děti dělají pouze to, co dělají ostatní a nejsou schopny rozlišit, zda je to pro ně dobře či špatně. Nepřiměřené používání

výpočetní techniky se bezesporu podepisuje na zdravotním, psychickém a sociálním vývoji dítěte. Neustále se zvyšující počet obézních dětí je známkou špatného životního stylu, který je „podporován“ právě těmito aplikacemi. Pro rodiče je samozřejmě mnohem jednodušší nechat dětem v tomto směru „volné ruce“, ale kdo jiný, než právě rodiče by se dětem měl více věnovat. Rodiče a škola má zcela jistě na děti největší vliv a především oni by měli pomáhat dětem organizovat jejich volný čas a přijímat preventivní opatření, kterými by vymezily pro obě strany přijatelná pravidla.

Závěrem bych rád poděkoval řediteli základní školy Smetanova Skuteč, za jeho vstřícný přístup. Věřím, že výsledky zpracovaného výzkumu budou do hodin mediální výchovy přínosem, popřípadě budou školám, výchovným poradcům, nebo rodičům nápomocny při tvorbě preventivních programů.

RESUMÉ

Ve zpracované bakalářské práci se zaměřuji na téma „Význam komunikace na sociálních sítích pro děti a mládež“.

První kapitola je zaměřena na popis vývoje komunikačního procesu a od historie až po současnost. Pokouším se vymezit jednotlivé komunikační prostředky a popsat jejich úlohu a funkci v komunikačním procesu. V závěru první kapitoly se zaměřuji na možný vliv sdělovacích prostředků na děti a mládež.

Druhá část bakalářské práce je zaměřena na internet, sociální sítě a jejich rozdělení. V úvodní části druhé kapitoly popisují vznik a vývoj internetu. Dále popisují jednotlivé funkce, které může internet v životě obyvatelstva optimálně plnit. V další části se věnuji sociálním sítím, kterým je věnována větší pozornost. Zabývám se historickým vývojem sociálních sítí, jejich rozdělením a popisem struktur jednotlivých sociálních sítí.

Třetí kapitola je zaměřena na přínosy a rizika spojená s využíváním sociálních sítí. Úvodem popisují pozitivní vlastnosti sociálních sítí a jejich možný přínos do života mladé generace. Zaměřuji se na projekty, které se věnují a podporují všestranný rozvoj osobnosti a talentu. Významnými projekty zaměřující se na tuto oblast jsou: www.e-learning, www.pismak.cz, www.saspi.cz, www.poeta.cz a www.e-umění.cz. Ve druhé části třetí kapitoly, věnuji pozornost rizikům, která mohou vzniknout v souvislosti s neodborným využíváním sociálních sítí. Popisují jednotlivé formy kyberšikany a zmiňují projekty zabývající se bezpečným využíváním služeb sociálních sítí a internetu. Nejznámějšími takto zaměřenými projekty jsou www.bezpecne-online.cz, www.e-bezpeci.cz, Bezpečnost dětí na internetu a Internetová kriminalita páchaná na dětech. Závěrem třetí kapitoly se věnuji možnému vlivu sociálních sítí na vývoj osobnosti. Zdůrazňuji možný pozitivní vliv na vývoj osobnosti, ale zároveň upozorňuji na možné negativní důsledky vzniklé v souvislosti nadměrného využívání moderních komunikačních technologií.

Na třetí kapitolu navazuje praktická část, ve které jsem se pokusil zjistit, z jaké důvodů jsou sociální sítě předmětem zájmu mladé generace. Dále jsem chtěl zjistit možný vliv tohoto novodobého komunikačního způsobu a význam sociálních sítí v životě mladé generace. Za výzkumný vzorek jsem zvolil děti ve věkovém rozmezí 12 až 15 let.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. CEJPEK, J., Informace, komunikace a myšlení. Praha: Karolinum, 1998, 179s., ISBN 80-7184-767-4
2. DĚDIČEK, D., Facebook jednoduše. Brno: Computer Press a.s., 2013, 128s., ISBN 978-80-251-3196-1
3. ECKERTOVÁ, L., DOČEKAL, D., Bezpečnost dětí na internetu. Praha: Albatros Média a.s., 2013, 224s., ISBN 978- 80-251-3804-5
4. HULANOVÁ, L., Internetová kriminalita páchaná na dětech. Praha: Triton., 2012, 224s., ISBN 978-80-7387-545-9
5. KOŘÍNKOVÁ, K., Děti a on-line rizika. Praha: Sdružení Linka bezpečí., 2012, 184s., ISBN 978-80-904920-2-8
6. MUSIL, J., Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003, 261s., ISBN 80-7220-157-3
7. PAVLÍČEK, A., Nová média a web 2.0. Praha: Oeconomica, 2007, 118s., ISBN 978-80-245-1272-3
8. POSPÍŠIL, J., PROCHÁZKOVÁ, D., Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer média s.r.o., 2009, 88s., ISBN 978-80-7402-022-3
9. SAK, P., Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha: Portál s.r.o. 2007, 290s., ISBN 978-80-7367-230-0
10. SCHELLMANN, B., Média- základní pojmy-návrhy-výroba. Praha: Europa-Sobotáles cz., 2004, 482s., ISBN 80-86706-06-0
11. SÝKORA, Fr., Úvod do studia předmětu sociální komunikace. Brno: IMS. 2008, 34s.,

12. SZOTKOWSKI. R., Patron bezpečného netu. Olomouc: 2011, 47s., ISBN 978-80-87535-03-5
13. ŠMAHEL, D., Psychologie a internet. Praha: Triton s.r.o., 2003, 160s., ISBN 80-7254-360-1
14. THOMPSON, J. B., Média a modernita. Praha: Karolinum., 2004, 220s., ISBN 80-246-0652-6
15. VÍZDAL, Fr., Sociální psychologie I. Brno: IMS. 2010, 140s.,
16. ZOUNEK, J., SUDICKÝ,P., Učení (se) s online technologiemi. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2012, 248s., ISBN 978-80-7357-903-06
17. <https://about.twitter.com/products>, 2013-11-26 8:00
18. <http://blisty.cz/art/15104.html>, 2014-02-25 16:00
19. <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/579/rodicum/deti-a-vliv-medii/>, 2014-02-20 10:30
20. <http://communicationtheory.org/lasswells-model/>, 2013-10-29 9:32
21. <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Zvof/545/MEDIA-JAKO-PREDMET-POZNANI.html/>, 2013-11-11 10:00
22. <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/542/MEDIALNI-STUDIA-A-PREDMET-JEJICH-ZAJMU.html/>, 2013-11-11 10:20
23. <https://cs-cz.facebook.com/>, 2013-11-25 15:00
24. <http://educ.tym.cz/internet/>, 2013-11-20 6:10
25. <http://www.e-umeni.cz/redakce.php>, 2013-12-10 11:40
26. <http://www.ezdrav.cz/vyuzivani-ict-technologie-v-domacnostech-a-mezi-jednotlivci/>, 2013-11-20 8:00

27. <http://www.imip.cz/historie-internetu-v-cr/>, 2013-11-20 6:45
28. <http://www.int-cz.com/nase-sluzby/socialni-site/profily-v-socialnich-sitich/>,
2013-11-23 15:14
29. <http://www.justit.cz/wordpress/2011/04/02/vzestup-a-pad-ceskych-socialnich-siti/>, 2013-11-27 9:00
30. <http://kasv2013-cz.webnode.cz/socialni-site/druhy-socialnich-siti/>,
2013-11-24 11:22
31. <http://kasv2013-cz.webnode.cz/socialni-site/vyhody-socialnich-siti/>,
2013-12-10 11:00
32. <http://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>, 2013-11-27 14:45
33. <http://onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>, 2013-11-27 11:30
34. <http://www.pismak.cz/index.php?data=text&id=5>, 2013-12-10 11:15
35. <http://poradna.adiktologie.cz/article/zavislost-na-internetu/>, 2013-11-21 8:10
36. <http://www.protext.cz/zprava.php?id=6788>, 2013-11-27 9:30
37. <http://www.uniweb.cz/marketing/clanky/studie-vyuzivani-socialnich-siti/>,
2013-11-26 9:45
38. <http://www.vyzkumy.cz/clanky/459-demografie-v-socialnich-sitich-2012>,
2013-11-24 15:28
39. <http://wiki.aktualne.centrum.cz/datarama/socialni-site/>, 2013-11-24 14:28
40. <http://www.zdrojak.cz/redakce/jak-zacit-pouzivat-twitter/>, 2013-11-26 8:30
41. <http://www.zskomenskeho-skutec.cz/index.php>, 2013-12-9 11:30
42. <http://zs-smetanova.cz/>, 2014-02-26 18:00

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CD-ROM (Compact Disc)	Kompaktní disk.
DVD-ROM (Digital Video Disc)	Digitální videodisk
Chat	Krátká komunikace nebo rozhovor dvou nebo více lidí prostřednictvím komunikační sítě.
E-mail	Elektronická pošta
Icq (I Seek You)	Software pro instant messaging.
Instant messaging	Internetová služba umožňující svým uživatelům sledovat, kteří přátelé jsou on-line připojeni.
On-line	Indikuje stav připojení.
ZŠ	Základní škola.

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 LASSWELLŮV KOMUNIKAČNÍ MODEL	15
OBRÁZEK 2 ČESKÉ DOMÁCNOSTI S PŘIPOJENÍM K INTERNETU (% DOMÁCNOSTÍ Z CELKOVÉHO POČTU)	23
OBRÁZEK 3 VĚKOVÁ STRUKTURA UŽIVATELŮ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	27
OBRÁZEK 4 NEJOBLÍBENĚJŠÍ SOCIÁLNÍ SÍŤ	28
OBRÁZEK 5 NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ ZAHRANIČNÍ SOCIÁLNÍ SÍŤ V ROCE 2012	30
OBRÁZEK 6 VÝVOJ NÁVŠTĚVNOSTI SOCIÁLNÍCH SÍTÍ OD ROKU 2009 DO ROKU 2011.	32
OBRÁZEK 7 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 1.....	44
OBRÁZEK 8 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 2.....	45
OBRÁZEK 9 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 3.....	46
OBRÁZEK 10 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 4.....	46
OBRÁZEK 11 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 5.....	47
OBRÁZEK 12 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 6.....	48
OBRÁZEK 13 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 7.....	48
OBRÁZEK 14 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 8.....	49
OBRÁZEK 15 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 9.....	49
OBRÁZEK 16 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 10.....	50
OBRÁZEK 17 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 11	51
OBRÁZEK 18 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 12.....	51
OBRÁZEK 19 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 13.....	52
OBRÁZEK 20 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 14.....	53
OBRÁZEK 21 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 15.....	54
OBRÁZEK 22 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 16.....	54
OBRÁZEK 23 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 17.....	55
OBRÁZEK 24 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 18.....	56
OBRÁZEK 25 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 19.....	56
OBRÁZEK 26 VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 20.....	57

SEZNAM TABULEK

TABULKA Č. 1 KATEGORIE KYBERŠIKANY	38
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Dotazník

Příloha č.1: Dotazník

Sociální síť je, každý registrovaný portál, který slouží ke komunikaci, sdílení videí, fotografií, pocitů atd.

Správnou odpověď zakroužkujte.

1. Jak trávíte většinu svého volného času?

- A) Zájmová činnost
- B) U počítače
- C) Jiným způsobem

2. Jak často využíváte Internet?

- A) Denně
- B) 1 x týdně
- C) Nevyužívám vůbec

3. Kterou z uvedených sociálních sítí nejčastěji využíváte?

- A) Facebook
- B) Spolužáci
- C) Lidé
- D) Twitter
- E) Líbím se ti
- F) Nemám založen profil na žádné sociální síti

4. Jak velké množství času trávíte denně na sociálních sítích?

- A) 0 - 30 minut
- B) 30 min. – 1hodina
- C) 1 – 2 hodiny
- D) 2 – 3 hodiny
- E) 4 a více hodin

5. Pro jaké účely využíváte sociální sítě?

- A) Komunikace
- B) Sdílení videí, obrázků a pocitů
- C) Hraní on – line her
- D) Sociální sítě nevyužívám

6. Jsou sociální sítě ve vašem životě důležité?
 - A) Ano
 - B) Ne

7. Využíváte sociální sítě v mobilním telefonu?
 - A) Ano
 - B) Ne

8. Jaký způsob komunikace se svými přáteli upřednostňujete?
 - A) Prostřednictvím sociálních sítí
 - B) Osobní komunikace (navštívím je doma)

9. Získal/a jste díky sociálním sítím nové přátele?
 - A) Ano
 - B) Ne

10. Setkal/a jste se s těmito přáteli osobně?
 - A) Ano
 - B) Ne

11. Umíte si představit život bez sociálních sítí?
 - A) Ano
 - B) Ne

12. Kontrolujete si účet na sociálních sítích ráno, než jdete do školy?
 - A) Ano kontroluji (každé ráno)
 - B) Občas (1x, 2x týdně)
 - C) Ne nekontroluji

13. Ovlivňují sociální sítě vaši pozornost? (například: Při domácí přípravě na školní vyučování)
 - A) Ano
 - B) Ne

14. Vystupujete na veřejnosti stejným způsobem, jakým se prezentujete na sociálních sítích?
- A) Ano
 - B) Ne
15. V kolika letech jste si založil/a účet na Facebooku?
- A) 6 – 9 let
 - B) 10 – 12 let
 - C) 13 let a více
 - D) Nemám založen profil na žádné sociální síti
16. Uvádíte na sociálních sítích pravdivé údaje?
- A) Ano vždy
 - B) Občas ne
 - C) Vždy ne
 - D) Nemám založen profil na žádné sociální síti
17. Přečetl/a jste si smluvní podmínky před založením osobního účtu na Facebooku?
- A) Ano
 - B) Ne
18. Co Vás vedlo k založení profilu na sociální síti?
- A) Zvědavost
 - B) Přítomnost mých přátel na sociálních sítích
 - C) Jiný důvod - jaký?(napište)
 - D) Nemám založen profil na žádné sociální síti
19. Jaké je Vaše pohlaví
- A) Muž
 - B) Žena
20. Jaký je Váš věk?